

Štev. 6.

Na Dunaju, 25. marca 1898.

Letnik XI.

Vitezi svobode!

(1848—1898.)

Sredi marca, zlasti dne 13. in 15., so se bolj ali manj slovesno in hrupno spominjali prevrata l. 1848. Na Dunaju in v Budimpešti so se nemške in madjarske stranke vedle tako, kakor da bi bil samo nemški pa madjarski narod pred 50 leti gorel in trpel v boju za osvobodjenje. Ob gomilah padših ob prevratu so prezirali bojevnike drugih narodnostij ter slavili svoje zasluge za svobodo pojedincev in narodov. Na Dunaju specialno so povdarjali ob skupni gomili padših sosebno nemški nacijonalci, kakor da bi samo nemški narod cenil svobodo in boril se za njo. Na ustih je imel besedo svobode pred vsem tisti prusofilski Wolf, ki naglašala hegemonijo Nemcev in zahteva sedaj nemški kot državni jezik.

V obče pa se je pokazalo hinavstvo političkih strank ravno med gospodovalnimi narodi. Uže to, da je treba v Avstro-Ogerski kazati na dejstvo gospodovalnih in negospodovalnih narodov, svedoči, kakó se je delila svoboda med narodi. Tisti, ki se najbolj bahajo z viteštvom svobodoljubja, tlačijo najhujše šibkejše narodnosti ali pa jih skušajo potlačiti do čistega.

Zgodovina avstro-ogerskih narodov se je razvijala do l. 1848 takó, da so čutili stanovi, veroizpovedniki in narodi hud pritisk in vsled tega potrebo osvobodjenja. Vse je bolj ali manj zdihovalo po svobodi, in slovanski narodi so z vsem zaupanjem pridružili se tistim, ki so inicijativno šli v boj za svobodo. Oduševljeno so se oklepali bojevnikov drugih narodov ter jih oduševljeno pozdravljali. Nadejali so se, da bodo drugi narodi pošteno ravnali z njimi ter v resnici borili se za jednako mero svobode vsem narodnostim. Celó nekatere židovske agilne sile so spoštovali, cenili in proslavljali, misleči, da se Židje potezajo dejanski za svobodo vseh tlačениh državljanov, verskih in narodnih skupin.

Toliko bolj so zaupali šibkejši slovanski narodi drug drugemu, in v pogledu na današnje položnje vidi se, kakó so bili Slovani najivni celó med seboj. V Pragi so na skupnem kongresu sestavili tak program, da se ga mora veseliti najstroži politički teoretik. Saj so razglasili v njem nacijonalno in jezikovno jednakopravnost. Isti princip nacijonalne jednakopravnosti so na-

glašali v Kromeriškem državnem zboru, in ustavna listina Bachova se je držala istega načela. Do ustavnega življenja ni prišlo, a priprave so se za Bachove dobe delale, da bi se ustavna doba pričela takoj z izvršenjem narodne jednakopravnosti, in sicer v smislu nacijonalne avtonomije. Uže se je bila pričela med ogerskimi Srbi in v Galiciji. Palacký, ki je bil sam vnet za etnografsko razdeljenje, držal se je tega načela do leta 1866. Med tem so skušali Madjari mamiti Čehoslovane in Hrvate. Po svojem Eötvösu so iznašli princip „*historiško-politiških individualitet*“ in so skušali z njim dokazati Čehom in Hrvatom, da, če bosta pomagala ta dva naroda Madjarom, bodo tudi Madjari pomagali njima, da si priboré jednako historiško-politiško individualiteto. To je ugajalo sosebno tudi Poljakom, ki so bili uže preprečili nacijonalno avtonomijo, podeljeno v jednaki meri Poljakom in Malorusom v Galiciji. Nemci s svoje strani so se upirali nekoliko časa duvalistiški zasnovi, ker so bili centralisti à la Schmerling, Kaisersfeld, in ker so kot taki nadejali se, da ponemčijo polagoma skupno monarhijo. Ko pa je tudi Bismarckov vpliv pritiskal v smislu duvalizma, z dokazovanjem, da je vendar laže oslabiti Slovane s pomočjo Nemcev v jedini in Madjarov v drugi polovini cesarstva, so se udali tudi zagrizeni nemški centralisti, in duvalizem se je vstvaril s pomočjo tistih narodov, ki so imeli takoj dobiček od njega, ali pa, ki so se nadejali, da ga dosežejo prej ali pozlej celó s pomočjo Madjarov! Gola sebičnost tudi s slovanske strani je v koncu koncev določila, da se je napravila nova zagvozda med Slovani ne le v mejah monarhije, temveč tudi zunaj nje s tem, da narekujejo zunanjo politiko Madjari, Nemci in poljski slahčiči.

Tisti program, ki ga je smatral Palacký l. 1848 in še pozneje najboljšim, so Slovani popustili, in od leta 1867. se ta napaka britko maščuje nad Slovani, ne le tistimi, ki so neposredno zakrivili tvorbo duvalizma, temveč tudi tistimi, ki so v tem pogledu ostali do danes čisto nedolžni.

Slovani so ljubili in ljubijo svobodo, a preveč so bili zaupni, in ta, rekli bi, najivna zaupnost jih je spravila v položnje, v katerem se nahajajo v obeh polovinah cesarstva. Verovali so vitezom svobode, najbolj Madjarom in Poljakom, pravilniše, se vedno odločujočemu poljskemu plemstvu, in posledice vsemu temu so, da tlačijo Poljaki Maloruse, Madjari neslo-

vanske narode ogerške, Nemci in Italijani pa tostranske Čehoslovane in Hrvate pa Slovence. Vitezi svobode so se podelali v najbujše tlačitelje slovanskih narodov, in ti vitezi si prisvojajo tudi ob 50 letnici prevrata pridevek svobodoljubnih in svobodo delečih narodov. Če kako, kaže ravno začetek letošnjega leta, torej 50 letnica prevrata, kaki so ti vitezi svobode.

Leta 1848. so se v nemali za svobodo v gmotnem, socialnem, verskem in nacionalno-politiškem pogledu. Ta boj so znali izkoriščati sredi gospodovalnih narodov do današnjega dne najbolj Židje. S parasitsko naravo, s pridruženjem k gospodovalnim narodom in pod plaščem verske svobode so skrivali svojo narodnost in so takó dosegli versko in gospodarsko svobodo. Nacionalno so se vgnatli med gospodovalne narode, svoboda vesti jih štiti v veroizpovedanju, in gospodarsko svobodo izrabljajo s pomočjo organizacije in maksim, kakoršne so svojstvene izključno Hebrejcem. Poleg gospodovalnih narodov so dosegli zaželeno svobodo jedino Židje; Slovani, razun Poljakov, so ostali v Avstro-Ogerski pa na suhem. Nacionalno so do današnjega dne brez vsake samodoločbe in so v tem pogledu na slabšem, nego vsakatero veroizpovedanje, dà, na slabšem, nego najslabše zasnovano društvo. Kajti deželni zbori ne dajajo Slovanom nobene svobode samodoločevanja; le gališki dež. zbor si dela nekako izjemo, a zopet le za Poljake.

Kaka je bila svoboda tiska, so občutili ob persekucijah najbolj Čehoslovani, in kaka je ta svoboda še dandanes, občutijo Slovani v obče, in če gledamo na Hrvatsko, je *konserватivni* katoliški »Obzor« »praznoval« ravno te dni 800. zaplembo! O društvenem zborovanju znajo poročati Slovenci in Malorusi, a tudi Čehoslovani zunaj Češke.

Kar se dostaja svobode veroizpovedanja, imajo svobodo zopet členi gospodovalnih narodnostij. Wolfovci kar mečejo okolo sebe s protestantizmom, in jeden in isti Žid prestopa k raznim krščanskim veroizpovedanjem in zopet k židovski veri, ne da bi se izpodtikali nad njim. Slované pa so ovajali in tožili celó v slučajih, ko so njih listi pisali samo o *zgodovini* cirilometodijske cerkve.

Kako samodoločevanje gospoduje med slovanskimi narodi Avstro-Ogerske, dokazuje dejstvo, da si ne morejo niti alfabeta svobodno izpreminjati, toliko manj pa morejo doseči učenje kakega večjega slovanskega jezika po šolah, dasi se kaže tu in tam očitna potreba. Gospodovalnim narodom je vsako slovansko ne le politično, temveč zgolj *kulturno* gibanje panslavistično. Madjarom je bila slovaška gimnazija panslavistiška, in so jo radi tega konfiskovali z njenim od naroda zbranim imetjem vred.

Vitezi svobode madjarijo sedaj svobodno stara geografska imena nemadjarskih narodov; vitezi svobode na madjarskem globusu silijo sedaj uradnike, da pretvarjajo svoje priimke na madjarske oblike.

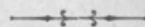
No madjarski vitezi svobode so sedaj uže znani po pomenu svojega svodoljubja tudi zunaj granic našega cesarstva. Vitezi svobode sredi poljskega plemstva so pa v novo dokazali, kakó umejo svobodo, s poslednjimi državnozbornskimi volitvami med maloruskimi in tudi poljskimi množicami.

Vitezi svobodi nemške liberalne stranke imajo uže svojo zgodovino, a jo po židovskih novinah še nadalje množé; za njih mesto tekmujejo sedaj vitezi

svobode, kakoršne vzgajata Schönerer in Wolf. Viteštvo teh vitezov je kronika zabeležila zlasti l. 1897 na Češkem in jih beleži dalje tam, kjer je prusofilskemu programu na poti češko ali drugo slovansko naseljenje.

Med primorskimi Italijani se viteštvo svobode kaže še v pomnoženih oblikah, ker tu je tradicionalna macchiavellistiška šola bliže, nego pa dalje proti severu in vstoku celokupne monarhije; vendar se pa Wolfovci z južno Irredento kmalu zblížajo v dejanjih, v tem ko so se doslej bratili le bolj moralno. Madjarsko liberalno, poljsko, nemškonacionalno ter nemškoliberalno viteštvo svobode je pa takó sorodno in podobno in ima na svoji zastavi: hegemonijo nad drugimi narodi.

Tako je dejansko označenje »liberalstva« gospodovalnih narodov; in takemu liberalstvu so sli vedoma ali nevedoma na limanice nekateri slovanski narodi, ki so se bili izneverili programu Palackega. Ali zgodovina 60 let pouči iste slovanske narode o vitezi svobode? Napočila je zopet doba odločitve; naj bi spomin na l. 1848 in na bogate skušnje od te dobe blagodejno vplival na slovanske dejatelje in mislitelje, da bi se njih nasledniki radostniše spominjali l. 1898, nego se današnji slovanski rod more spominjati l. 1848 in odtedanje zgodovine!

Palacký l. 1849 in današnja politika.

Dva povoda nas naganjata, da se danes spominjamo Palackega, velikega historika in mislitelja češko-slovanskega. Ravno te dni objavljajo češke novine poziv, s katerim se vabijo Čeli in tudi drugi Slovani na letošnje poletje k slovesnemu praznovanju stoletnice rojstva Palackega, in se naznanja, da se položi temeljni kamen spomeniku tega izrednega dejatelja v Pragi. Drugi in stvarno še važnejši vzrok je v današnjem ne le zamotanem, temveč tudi opasnem položenu, v katerem se nahajajo avstrijski Slovani kljub današnji večini avtonomistov v državnem zboru. Politiki mladočeški se tolažijo morebiti s kakimi ugodnimi slutnjami, da se izvrši preobrat na boljše. A treba je pomisliti, da nemške stranke niso le same po sebi močne, temveč imajo zagotovljeno moralno oporo od zunanjih Nemcev, in vidi se, kakor da bi se bili dogovorili v Nemčiji in Avstriji, da uprežejo vse sile za preprečenje takih izvršeb, katere bi dale državi in narodom trdno podstavo za pravilno in mirno razvijanje. Nemške stranke v državnem zboru skušajo po svoje *smotiti* slovanske avtonomiste; hočejo jih izpeljati na led, da bi jih odvrnuli s poti, katero imajo pred seboj. Uže v prvi seji novega zasedanja v zbornici poslancev so razne opozicijske nemške stranke predložile celo vrsto nujnih predlogov, ki vsi namerjajo spraviti Slované s pravega stališča gledé na narodno enakopravnost, da bi pozabili pravi smisel in pomen nacionalne enakopravnosti. Nemcem češkim in moravskim so Gautscheve naredbе ugodile principijalno in dejanski v toliki meri, da bi se morale pomiriti, ker so dosegle triumf, ki je odločilen za bodočnost. A te stranke — od Schönererja do princa Liechtensteina — se delajo nezadovoljne in zahtevajo odstranjenje tudi Gautschevih naredb, da bi se zamenile z zakonom, kateri bi Slovanom vzel še več od član. XIX. drž. osn. zak. in naravnost *proti* današnji ustavi

razglasil nemški kot državni jezik Liechtensteinova in Luegerjeva skupina se dobro zaveda, da ustave ne porušijo z lehka ne združene opozicijske stranke, niti s pomočjo še kake druge stranke, ki je v današnji večini. No Liechtenstein s Schönererjem vred hočejo vso stvar zmešati, da bi ne prišla v tir, ki ga ima pred seboj večina in nekoliko morebiti celó nova Thunova vlada. Če opozicija ne doseže drugega, kakor to, da se bode jezikovno vprašanje razpravljalo v posebnem odseku, bode njen uspeh velik, ker uže tem zavede slovanske zastopnike, da se ne bodo bavili z narodnostnim vprašanjem, ki je vendar odločilno v točki narodne jezikopravnosti. Sicer pa so Čehi, poprej Stari, in sedaj Mladi, zagrešili pot, ko so se oprijeli izključno, ne pa tudi narodnostnega vprašanja, katero vključuje jezikovno in vse, kar spada k svojstvom vsakega naroda. Zaradi načelno, ustavno *nepopolnega* stališča s slovanske strani imajo Nemci kaj lahki posel, da sami zahtevajo rešenje jezikovnega vprašanja potom zakona, in da bolj ali manj zaresno hočejo v ta zakon vteptati nemški kot državni jezik.

Slovani so prišli takó s pravega tira in ne morejo ugnati nemških strank, kakor bi jih moralno in dejanski ugnali s pravilno ustavnega stališča. To stališče je vključno *irzeczno* v današnji ustavi, katera zagotavlja narodom **narodno** in jezikovno enakopravnost in s tem — implicite — **samodoločevanje** vsakemu narodu v narodnih in jezikovnih stvareh.

Tega stališča se je držal tudi Palacký in je v njegovem smislu l. 1848 zasnoval adresu na cesarja tudi slovanski kongres v Pragi. Poslušajmo, kakó je pisal Palacký l. 1849; tedaj je naglašal: „*Neizogibno je, da se posamičnim narodom avtonomija, ki bi zadoščala, da bi se uresničila enakopravnost narodov, ne da bi radi tega trpela jednota države.*“)

Tako načelo je torej Palacký postavil leta 1849, in da bi ne dvomil kdo, kakó je on mislil o svojem fundamentalnem načelu, navajamo še njegovo izpoved od leta 1865: **)

„*Faz sem l. 1849 priporočal, uresničiti enakopravnost na osnovi avtonomije narodov in v ta namen skupljenje (razvrščenje) narodov na čisto etnografski podstavi. Ta predlog se mi je zdel, da vede narode k uresničenju njih realnih potreb. Saj smo odtlej vendar skušal in skušamo še danes, kakó se n. pr. v češkem deželnem zboru pretehtava vsak predlog po dobičku, ki bi ga donášal temu ali onemu narodu. Ali bi ne bilo vredno želeti, da se odstrani ta zapreka obče blaginje in občega napredka? Ali bi ne bil velik dobiček tudi za državno celoto, ko bi po odstranjenju takih zaprek narodi prenehali biti drug drugemu na poti, oziroma, da bi bila vsakemu teh narodov možnost, da bi mogel iz sebe samega porabljati v tekmovanju vse svoje sile v svoje pospetje? Moj predlog je zajedno podajal dokaz, da mi Slovani ne težimo po gospodstvu nad drugimi narodi. No odkar so se odobrile historiško-politiške individualitete Madjara Eötvösa, bode po mojem mnenju načelo enakopravnosti v svojem praktičnem izvrševanju imelo mnogo več težav, nego poprej. In vendar je od izvršenja tega načela zavisen obstanek ali neobstanek Avstrije kot jednotne mogočne celokupne države.*“

Takó govori Palacký še l. 1865, in kakó zaresno je uvaževal on etnografsko načelo za pravilno izvr-

šenje narodne enakopravnosti, dokazuje tudi dejstvo, da je l. 1849 sam predlagal *razdelitev* Češkega kraljevstva v češki in nemški oddel, ker je pri tem vključeval samo po sebi umevno in pravično posledico, da se češki del kraljevine zjedini tudi s češkim delom Moravske in Sileške, in da se tudi drugi narodi etnografski okrožijo v skupine iz drugih dežel. Madjari so potem Slované premotili, in takó se je vstvaril duvalizem, ki je še bolj zapletel stvari. Slovani so šli s prave poti in jo zagazili, da tiče tam, kjer jih pritiska današnje položnje.

Ali bi ne bilo vredno in ali ni celó potrebno, da se Čehoslovani povrnejo k programu slovanskega kongresa v Pragi od leta 1848 in k načelu, ki je je Palacký proglasil za Čehe in vse narode 1849? Palackega načelo ima še to prednost, da je izraženo v osnovnih zakonih sedaj veljavne ustave, in so le nemške stranke, ki se odmikajo od te ustave, prvič, ker zahtevajo za se privilegije, katerih jim ne daje ustava v nobenem osnovnem členu, drugič, da se potezajo samo za jezikovni, ne pa tudi za narodnostni zakon. Načelo Palackega zahteva etnografske skupine, Nemci pa tega načela ne priznavajo za druge narodnosti, temveč parcijalno jedino za nemško narodnost na Češkem, in kar se dostaje jezikovnega zakona, bi oni radi omejili ta zakon tudi samo na Češko kraljestvo: jedino namestnik najvišega maršala dr. Lippert je te dni priznal, da postulati Nemcev za Češko dovajajo v jezikovnem vprašanju do istih postulatov tudi po drugih deželah in za druge narode.

Liechtensteinu, Luegerju, Schönererju in Wolfu in vsem tistim nemškim strankam, ki se sučejo med temi ekstremi, morejo Slovani primerno odgovoriti jedino s smislom čl. XIX. današnje ustave, smislom, ki se popolnoma zлага z načelom, proglašnim od Palackega l. 1849.

Znano je, da prvotne koncepcije če so potem še premišljene dobro, kažejo najbolj na zdravo korenino, in Palacký je prvotno s korenitim premišljevanjem razglasil načelo o razvrščenju avstrijskih narodov po etnografskih skupinah, in še pozneje je bil preverjen, da le tako razvrščenje bi utrdilo cesarstvo kot jednotno celokupno državo. Ali ne daje tako načelno preverjenje velikega mislitelja in patrijota pomisliti današnjim državnim in slovanskim politikom? Ali ne silijo nemški programi in predlogi k temu, da bi se Slovani oprijeli vsaj nacijske avtonomije, ako se ne morejo ločiti popolnoma od deželnih avtonomij? Ali bi ne slavili Čehi in drugi Slovani najdostojnejše stoletnico rojstva Palackega s tem, da bi vsaj v smislu nacijske avtonomije sprejeli njegovo etnografsko načelo, svetu razglašeno pred 50 leti. Malorusi in pa Slovenci bi se na prvem mestu pridružili temu stavljju, a v duhu bi se mu mogli pridružiti tudi avstrijski državniki in vsi tisti, ki želé nadaljnji obstanek države in pravilni njen razvoj.

Iz državnega zbora.

Državni zbor se je otvoril 21. marca. Nemška manjšina je sklenula, da ne prevzame mesta v predsedništvu, da toži ministre in zahteva preklic jezikovnih naredeb. Lex Falkenhayn se mora razglasiti v nezakonito in neveljavno.

*) Glej »Radhošť« III., pag. 65.

**) »Radhošť« III., pag. 190 in 191.

Predsednikom je bil voljen dr. Fuchs, kar je dalo povod, da sta Schönerer in Wolf besnela ter kričala, zmerjajoča ga z lopovom, ki zasluži zaprtje v ječi. — Steinwender protestuje imenom nemške ljudske stranke, Daczynski imenom socijalnih demokratov, dr. Lueger imenom krščanskih socijalistov proti izvolitvi — Schönerer predlaga, naj se bivši prezidij razglasi za državnim zločincem; za ta predlog je sama 5 njegovih pristašev. Dr. Pergelt nasvetuje ministersko zatožbo proti grofu Badeniju radi tega, ker je pozval policijo v parlament.

Min. preds. grof Thun je nato prečital izjavo, da si vlada šteje v nalogo, da zopet vvede redno parlamentarno življenje; da se pogodi z Ogersko, da je pravična vsem narodom, plemenem in državljanom in da skrbi za mir, red in avtoriteto. Socijalne reforme, okrepljenje materijelnega blagostanja, podpiranje obrti in poljedelstva. Da se izpolni ta naloga, je potreba da se ublažijo narodna nasprotstva, in v to mirno akcijo je baš letos najlepša prilika.

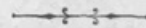
Preds. dr. Fuchs izjavi glede na „lex Falkenhayn“, da je ona bila le provizorna, ter da torej odslej več ne velja. — Dr. Pergelt izjavi, da ona sploh nikdar ni bila pravilno v veljavi. Ker se je provedba s kršenjem poslovnika in ustave, in njena provedba je zločin, ki se kaznuje z ječo. — Dr. Steinwender izjavi, da je bila lex Falk. zločin. Mi smo vložili tožbo na ministre, to je odgovor na izgrede, katere je stvorila večina in ministerstvo. — Grof Stürgh tudi izjavi, da je lex F. neveljavna. — Daczynski pravi, da je bila sleparija ter kot taka nikdar ni migla imeti veljave. — Wolf se z istega stališča zaganja v predsednika. — Dr. Lueger izjavi, da je tudi njegova stranka smatrala to „lex“ vedno kot neveljavno.

Dr. Steinwender predlaga debato o min. izjavi; pridružujejo se mu dr. Pergelt, Zeller in dr. Okunjevski. — Wolf pravi, da je vsaka reforma nemogoča, dokler se ne ustanovi podstava zanjo; dokler se ne stvari narodnostni mir, to pa je le možno, če se nemščina proglasi državnim jezikom, kakor to zahteva spoštovanje do zgodovinskega značaja Avstrije in do nemške moči, ki je državo stvarila in jo vzdržuje. Min. preds. tudi ni omenil „lex Falkenhayn“. Ako bi on uporabljal podobno sredstva, se bomo tako organizovali, da bo pred tem radikalizmom strah in groza veleposestnikom in zlahčičem.

Posl. Kaiser in tov. predlagajo zatožbe min. preds. grofa Badenija radi lex Falkenhayn; ker je podložne uradnike zavedel k prelomu prisege, k krivi uporabi moči, k nezakoniti omejitvi osebnih svobode in k veleizdaji.

Princ Lichtenstein in tov. predlagajo, ker do Badenijeve jezikovne naredbe Nemstvo bistveno oškodovala in tudi Gautscheve, ki niso provedle statno quo, isto vzdržujejo, tako da se mora pri nemških sodiščih na zahtevo stranke češko poslovati — in se s tem umetno stvarja potreba dvojezičnosti v izključno nemških krajih: 1. da se jezikovne naredbe razglase neveljavnim, 2. da se stvari jezikovni zakon s katerim se opravičenemu stanju nemškega naroda z ozirom na narodni razvitek, sodišča in upravo v državi v obče in v čeških in moravskih nemških okrajih posebej ustreže popolnoma. Pri tem se mora ozirati tudi na to, kako mesto zavzema nemščina z ozirom na jedinstvo države, upravo in pravosodje, in ki se ji mora priznati, ne da

bi kratila enakopravnost drugim narodom. — 3. voli naj se jezikovni odsek 36 članov, v katerem naj se obravnavajo vsi nasveti, tičeči se jezikovnega prašanja.

Narodnostni boji in državno pravo v Avstriji.

»Neue Zeit« razpravlja pod tem naslovom o bodočnosti Avstrije. Državnopravni načrti slovanskih narodnih strank imajo, poleg svoje reakcionarnosti, tako jasen pečat popolne neizvedljivosti, da jih ne more resno upoštevati nikdor. Nemški »purgarji« pa v obče nimajo jasnih pojmov o tem, kaka bodi Avstrija. Le socijalni demokrati imajo določen smotor: popolna preosnova države v smislu narodnostne avtonomije na demokratični podstavi. V »Neue Zeit« govori dalje in obširno Kautsky o vzrokih sedanjega položaja in o tem, kaj se mora storiti sedaj. Ta prvi v drugem delu svoje razprave: Težkoča sedanje situacije je v nasprotju možnosti narodnostne ideje in nemožnosti oblik, h katerim težé. Stranke ne težé po tem, da dosežejo ali ohranijo državne oblike, ki zagotovijo samostojnost narodov, temveč da dosežejo ali vzdržé oblike, ki so nerazločljivo združene z nesamostalnostjo posamičnih narodov ali njih delov. Uresničenje češkega drž. prava ne znači le samostojnosti Čehov v Češki, Moravski in Sileziji, temveč tudi podvrženje nemških manjšin v teh deželah pod češko vladu, in to je tudi vzrok, ki je dovel izbruh jeze in sovraštva Nemcev proti Čehom. Jezikovne naredbe so same ob sebi prav nedolžna stvar, v posamičnostih sicer poprave potrebne, a tudi v sedanji obliki za nemški narod brez vsake nevarnosti. A veljale so za predhodnico češkega drž. prava in za pričetek predanja Nemcev pod češko nadvlado.

Centralizem je postal v Avstriji nemogoč, Avstrija ima obstanek le kot federativna država, a federalizem v historično-politični individualnosti posamičnih kraljevin in dežel je isto tako nemogoč, kakor centralizem. Samo jedna možnost je: *federalizem narodnostij, razbitje tradicionalnih deželnih mej, preosnova Avstrije na podstavi jezikovnih mej.*

Nemci sami to deloma spoznavajo, in skromni poskus je zahteva po administrativni razdelitvi Češke. Ta se naj deli v češki in v nemški del, vsak z lastnim uradnim in poučnim jezikom in svojo upravo. A oba dela naj bi pošiljala poslance v deželni zbor, v katerem tvarjata kuriji, ki druga drugo tako ovirati pri delu, kakor n. pr. poslaniška in gosposka zbornica. Ta reforma se še oklepa pojma o stari kraljevini Češki. — Nemci in Čehi se morajo ločiti, *a ločijo naj se povsem*; Češki jezikovni okraji naj se združijo iz češke, moravske in sileške *v jedno avtonomno skupino. Isto se naj izvrši v drugih mešanih deželah.* Le taka vsestranska in temeljita rešitev jezikovnega vprašanja bi donesla narodnostni mir. Ne bi sicer premagala takoj tradicionalnih in globoko vkoreninjenih nasprotstev, bila bi tudi še narodna vprašanja, na pr. za Nemce v Pragi ali za Čeha na Dunaju, a bila bi sekundarnega pomena, in ne bi nadvladovala vsega političnega življenja.

Od kod pa naj pride moč v to rešitev narodnostnega vprašanja? Samo jeden del prebivalstva je, ki išče narodnostni mir ter ga je v svojih vrstah iz-

vršil, to so proletarijci, v kolikor so se otresli »spisarskih« nazorov in popeli do samostojnega stanovskega zavedanja. Kljubu mnogim nedostatom oni visoko nadkriljujejo male meščane, v Avstriji pa so vrhu tega še jedina moderna stranka; socijalno-demokratska stranka je jedina, ki hoče postaviti državo na moderno stališče, in to v svojem lastnem interesu.

Seveda ni pod vsemi razmerami za obstanek sedanje Avstrije. Ako bi postal nemške avstr. dežele kedaj del nemškega cesarstva, to ne bo niti proletarijatu niti obćemu razvitku v škodo. A na to danes ni misliti. Delitev Avstrije je še mnogo težavniša nego delitev Turčije. Ako se ne posreči, preosnovati Avstrijo v moderno državo, to ne vede do razpada, do osvojenja njenih narodnostij, temveč do počasnega razpada, do popolnega oviranja vsakega političnega in družabnega napredka, in pri tem bi največ trpel proletarijat. Samostojnost naroda je neizogibna potreba za vsak stanovski boj, narod mora biti svoboden v vsakem oziru, ako naj proletarijat s polno močjo stopi pred svoje sovražnike. Proletarijat rabi za svoj popolni razvitek nezavisnost svoje narodnosti isto tako, kakor obće volilno pravo in društveno in tiskovno svobodo. Proletarijska mednarodnost ne znači beznarodnosti, temveč popolno svobodo in enakost narodnostij.

Vzgleđ za organizacijo Avstrije naj služi organizacija avstrijske socijalne demokracije. Češki socijalni demokrati Češke, Moravske in Sileške tvarjajo skupno organizacijo, oni v nemških okrajih skupno; poljski del Silezije pripada Poljakom itd. Socijalna demokracija ni prevedla le delitve Češke, temveč federalistično organizacijo vse Avstrije po jezikovnih provincijah.

Obće, jednako in direktno volilno pravo, odstranitev stanovskih in provincijalnih razlik pri volitvah bi močno oslabilo fevdalni partikularizem, ki toliko nasprotuje moderni rešitvi narodnostnega vprašanja. V tem pogledu bi podelitev obćega volilnega prava bila korak do doseženja miru.

Čitatelji »Slov Sveta« vidijo, da Kautsky je mnogo radikalniši, nego so zagovorniki nacionalne samouprave; on hoče dežele uničiti, na mesto njih pa postaviti nacionalne skupine z vso politiško upravo in samoupravo. No, sam ne veruje, da bi se kmalu izvršil tak postulat. Ravno radi tega pa so nacionalni avtonomisti zmernejši, ki se omejujejo na zahtevanje nacionalnih zastopov za vsak narod, vse drugo pa prepustčajo deželam in drž. zboru. Nacionalni avtonomisti vidijo tudi, da v gmotnem pogledu se morejo posamične dežele *racijonalniše* upravljati, ako ostanejo v dosedanjih celotah, in bi se ravno radi tega vzroka nekatere dežele manjšega obsega mogle celó združiti v obsežnišo jednoto.

Nacionalno avtonomijo bi mogli pa vsi stanovi in narodi pomagati izvršiti, ko bi vladal med njimi povoljni razum v družbi s pravičnostjo. Da si socijalna demokracija pripisuje tudi v narodnostnem pogledu izredno in celo izključno sposobnost, to zahteva »skromnost« njenega vodstva. Sicer pa je dobro, da se slišijo taki glasovi od umnejših misliteljev in voditeljev socijalne demokracije.

N j o j . . .

Što je duši stanje rajsko,
Što j' slavu je lug zeleni,
Što j' ružici doba majsko,
To s' ti nula dušo meni.

Što su mrzлом sunca zraci,
Što je tužnom robu nada,
Što j' jedinče milo majci,
To s' ti meni, zlato sada.

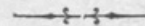
Što je cv'jetak radnoj pčeli,
Što s' sokolu laka krila;
Što j' putniku izvor vrelj,
To s' ti meni, dušo mila!

Što j' usjevu tiha rosa,
Što j' pomorem more blago;
Što je momi svilna kosa,
To s' ti meni, stvore drago.

Što je danu sunce jarko,
Što je noću mjesec jasni,
Što je Srpstvu Miloš, Marko,
To s' ti meni, stvore krasni.

Bar (Crna Gora) 1898.

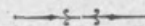
Milo Jovović.

У Ч Ё Н Ы Й С Ы Н Ъ .

Сынъ приѣхалъ изъ города къ отцу въ деревню. Отецъ сказалъ: „Нынче покось, возьми грабли и пойдёмъ, пособи мнѣ.“ А сыну не хотѣлось работать, онъ и говоритъ: „Я учился наукамъ, а все мужицкія слова я забылъ; что такое грабли?“ Только онъ пошёлъ по двору, наступилъ на грабли; онъ ударили его по губамъ. Тогда онъ и вспомнилъ, что такое грабли, схватился за губы и говоритъ: „У что за дуракъ бросилъ тутъ эти проклятыя грабли.“

Въ деревню, на кmete. Покось, -а, кошња. Пособить, блю, помагати; пособиѣ, adjutim; учебное н., učni pripomoček. Учить ся чему (!) učiti se kaj. Что такое . . . kaj pa . . . Губа, -ы, ž. ustnica; губа — goba. — Izvestae »proklete grablje«, ki so ranjkemu renegatu K. Dežmanu sestavile slavo. X—кь.

„Prismodarije“ „Slov. Naroda“.

»Prismodarija«, tako zaznamuje »Sl. N.« v svojem elegantnem in duhovitem slogu našo misel, da bi morali biti Slovenci iz narodnostnih in socijalnogospodarskega ozira — antisemitje. »Nikdar se ne bo povzdignil do živinsko surovega mišljenja Schneiderjevega« tako nam slovesno zatrjuje, in meni, da nam je s tem kar sapo zaprl. »Zaradi peščice Židov, ki mirno živé med nami« da postane antisemit. »Sl. N.« se baha, da je glasilo inteligencije in organ za ves slovenski narod. Mislili bi torej, da naj zavzema tudi nekoliko više stališče in ima nekoliko širši horizont. No, v listini je povsem lokalni Ljubljanski list. Zato menda opravičeno tvrdi, da zaradi par Ljubljanskih Židov ne postane antisemit. Ali je pozabil na vse to, kar je slovenskemu narodu škodovala in še škoduje židovsko-liberalna stranka? Kdo se je vedno ustavljal najskromnejšim slovenskim terjatvam, kdo je po časnikih razširjal najperfidnejše vesti in najnesramnejša poročila, kakor ona po svojih židovskih organih? To je gotovo večji povod k antisemitizmu, nego k pobijanju klerikalstva. V tem pa vidi »Sl. N.« svojo glavno zadačo. In vendar so bili

nemški klerikalci naši politični zavezniki. Svojemu dolenskem »črkolovcu« je »Sl. N.« s slastjo odpiral predala, ko je razpravljaj, da so bili samostani nam največa nasreča. A pozabil je, da je slovenščina pcprije v cerkvi in pri duhovnikih imela jedino zaščito. Žida tujca ljubi še danes, duhovnika rojaka črti iz vse duše, — kar spričnje vsaka številka. Gorje onemu, ki bi videl v tem »prismodarijo« ali »živinsko surovost«. Navedel sem to le, da nekoliko označim vzvišeno človekoljubost »N. Sl.« kje se prične in kje preneha.

A zato »prismodarijo«, kakor tudi za druge v »Slov. Sv.« ne pojde nikdar! Rajši tudi nadalje še priobčujepikantne novice, poročaja, da si v Parizu ženske lase rudeče barvajo in na Dunaju gigerli nosijo zelene črevlje, da je nekdo iznašel naočnike za kratkovidne konje in Anglež Lohengrin (!!) čoln z labodom in druge jednake znamenitosti; našteva razne ljubavne zgodbi in vestno beleži škandalčke, kar vse izstriže iz nemških novin, — saj vse to je narodu v največo korist, to za Boga, niso »prismodarije«. Kaj zato, da leta in leta nima temeljite studije saj je ne pogrešajo čitatelji pri obilici drugega tako znamenitega čtiva. In pa »dihur« se mora tudi pobijati v vsaki številki, »Slovenec« se ne sme pozabiti, in sem ter tje je treba zasoliti kako tudi »Edinosti« in celó »Soči«, če se predrzneta imeti svojo misel.

Kaj za to, ako so Židje uničili Poljsko, ako se šopirijo med Hrvati, ako tudi uže skušajo zarinuti se med Slovence? Kaj za to, da so drugi slovenski listi uže tolikokrat poročali o gospodarski škodi, ki jo povzročajo po Štajerskem in Koroškem, kaj za to, da so imeli Slovenci uže brike skušuje na Gorenjskem, da so tudi Ljubljanski trgovci uže sklenuli zvezo proti naseljevanju židovskih trgovcev, — vse to so »prismodarije«, nevredne, da se »Sl. N.« sploh zmeni zanje. Rusi, ti barbari, jim gledajo na prste; po Nemškem, po Francoskem, povsod se vzdiga narod, izrabljen in izsesan, proti njim; pri nas pa bila bi »prismodarija«, videti v Židovstvu kaj drugega kot najblaži človeški rod.

Da antisemitizem ni identičen s Schneiderjevim fanatizmom, pač ni treba omenjati. Izrodki so povsod; izrodki nikdor ne odobruje; izrodki se tudi sami uničujejo. Antisemitizem je svetoven, velik pojem; kot tak je v raznih oblikah pri vseh narodih in tudi pri nas, naj ga »Sl. N.« zavrača še tako zaničljivo, dasi ga je gojil uže tudi sam. — Nikakor ne mislimo, da ga ne bo gojil tudi v bodoče pri kaki ugodni priliki; njegovo slovesno zatvrjevanje nas v tem ne moti prav nič; saj se časi spreminjajo in »Sl. N.« se je in se še bode tudi z njimi.

X + Y.

Ruske drobtinice.

Съ миру по нитѣ, голому рубаха.

Knez Peter Aleksejevič Vasilčikov, bivši preds. Sl. dobrotv. dr. je 3. marca umrl v Petrogradu.

Glavni urednik »Moskovskih Vedomostij« Gringmut je imenovan glavnim pomočnikom ad latus min. prosvete Bogolepova.

Svečenik Ivan Ilič Sergijev Kronstadtski ima v Rusiji glas svetnika. Pozvan je bil k srtni postelji carja Aleksandra III. On dobiva iz vse Rusije novice v razdelitev. 1896 je v svojem »domu trudoljubja« dal dela 22.114 v osebam, v njem je bilo poleg tega 40 deklic in 17 otrok. Razdeljeno je bilo 40.276 porcij jedi, in sicer 18075 porcij brezplačno. Spalnice so dajale prenočišče 39.911 osebam. 16 stark je živelo tam preskrbljenih z vsem bez-

platno. V bolnišnici je bilo zdravljenih 2739 bolnikov. Ljudsko knjižnico je na dan predavanja pohajalo po 300 oseb, v vsem je bilo v čitalnici 9140 oseb. Ljudska šola v »domu« je imela 239 učencev. Iz knjižnice za otroke je bilo razdeljenih 1531 knjig. V sirotišnici je bilo 50 otrok. Vse to vzdržuje svečenik iz sredstev, katera dobiva iz vsega carstva. — Kedar potuje, je toliko ljudstva, da mora vojska vzdrževati red. Ko je nedavno došel v Harkov, ga je tam dočakovalo 40.000 ljudi.

V Peterburgu se vprizarjajo sedaj Wagnerjeve opere v carski operi v nemškem jeziku in od nemških umetnikov (tudi nekateri Dunajski operni pevci in kapelnik Richter sodelujejo). Občinstvo jih navdušeno sprejema. A kake šandale bi vprizarjali visokoizobraženi Nemci pri predstavljanju slovanskih del v slovanskih jezikih v kakem nemškem mestu!

23. feb. je umrl Sergej, Moskovski in Kojomenski mitropolit v Petrogradu, kjer se je ravnal, v 78. letu. Bil je 1857 rektor Moskovske duhovne akademije, 1891 nadškof Odeški, 1893 mitropolit Moskovski. Odlikovan je bil z redom s Aleksandra Nevskega v briljantih in z briljantskim križem k nošenju mitre.

26. feb. so priredili Čehi v Petrogradu glasbeni in deklamatorski večer v hotelu »Viktoria«.

Grof Lev Tolstoj je objavil poziv na pomoč kmetom svoje gubernije in popisuje njih veliko bedo.

Slov. dobrotvor. društvo v Petrogradu je razpisalo nagrado za najboljšo zgodovino bosenske hercegovskega ustanka in srbskih in črnogorskih bojov s Turčijo 1875—1878.

Fedor Iv. Buslajev (1818—1897) je nenadno umrl. Ruski literarni historik Pipin visoko ceni njegove zasluge za proučevanje ruskega jezika, stare ruske književnosti, narodnega pesništva in starega ruskega slikarstva ter pravi, da je redko kedaj v kakem učenjaku bilo toliko idealnega oduševljenja v literarnem in naučnem delu, kakor v njem.

Varšavska firma Wawelbergova je darovala povodom 50 letnice svoje trgovine 300.000 rub. za zgradbo cenih delavskih stanovanj.

V Moskvi hočejo ustanoviti medicinski ustav za ženske, Veletržec V. A. Mozorov obeta, da podari v ta namen milijon rub.

Od novega leta je vvedlo rusko ministerstvo pri nižih gospodarskih šolah ob nedeljah in praznikih kurze za kmete o gospodarstvu, čebelarstvu, sadjarstvu, rastlinstvu itd.

V Petrogradu je bila 27. feb. povodom bolgarskega narodnega praznika in knezovega rojstnega dne v Kazanski cerkvi maša zahvalnica.

V Petrogradu so postavili spomenik Glinki, skladatelju priljubljene opere »Življenje za carja« v obliki bronastega poprsja v Aleksandrovji bašti.

V Moskvi se je osnovalo operno društvo, ki prepotuje vso Evropo ter bode v vseh znamenitejših mestih pevalo ruske opere.

Grof Lev Tolstoj praznuje 28. avg. 70. letnico svojega rojstva in 50 letnico pisateljavanja. V Rusiji se pripravljajo na velike slavnosti.

V Harkovu je za mrtvdom umrl 10. marca vseučiliški profesor Peter Aleksejevič Bezvono, slavist in poznavatelj slovanskega narodnega pesništva. Bil je popreje učitelj na Moskovski univerzi in predaval o češkem, poljskem, srbskem in bolgarskem jeziku.

V maju priredé Petrogradu v proslavo 50. letnice smrti Beinskega razstavo knjig, avtografov, portretov itd., ki so v zvezi z njim.

16. (28.) feb. je v Petrogradu v prostorih Slov. dobrotv. dr. referoval censor Vlad. Iv. Krivoš o najnovejšem političnem položaju v Avstriji. Izrazil je željo, da bi se Rusi bolje soznajali z notranjim življenjem narodov v Avstriji, zlasti se zanimali za Čeha.

V novem literarnem društvu je bil sprejet predlog Af. Feod. Ječinaca, učitelja modernih jezikov, rodom ogerskega Srba, v smislu zbližanja Rusov s Slovani, da društvo stopi v literarno, književno in časnikarsko dotiko z vsemi slovanskimi narodi.

Rusko-kitajski časopis hočejo izdavat v Vladivostoku. Namenjen je za Mandžurijo in vso Kitajsko. Založno društvo ima 150000 rubl. kapitala.

V prošlih petih letih je finančno-ekonomična politika ruska energično delovala za razmnoženje produktivnih sil in otvorenje novih gospodarskih virov. — V to je bilo treba tudi ogromnih del in žrtev. — 1892 so bili izdatki: 910,684.999 rub., dohodki so jih presegali za 59,430.243; 1896 je bilo izdatkov: 1,229,044.280 rub., dohodki so jih presegali za 130,675,071 rub.

Iz novin.

Francoski list »Stamboul« v Carigradu prinaša povodoma Strossmayerjeve 60 letnice mašništva članek, kjer proslavlja jubilanta ter med drugim omenja naslednje: on je osnoval narodno vseučilišče v Zagrebu, on je stvaril akademijo znanostij in narodni muzej, on je žrtvoval zadnji krajcar za šole in biblioteke, sam je dal 100.000 gld. v te svrhe. Sozidal je sijajno katedralo v Dijakovu, ki je veljala milijone. A baš zato je našel velike ovire pri ogerski vladi. Slovanofilske težnje Hrvatov rasprotujejo nastopanju Madjarov. 1888, ko so Rusi v Kijevu slavili 900 letnico svojega pokristjanjenja, je poslal navdušeno brzojavko, radi katere je dobil javen ukor od kralja. Naslednje leto so bili veliki gozdi, ki so škofovska last, stavljeni pod sekvester. Obtožili so ga, da svoje dohodke rabi v politiške namene. Radi te polemike držal se je Leon XIII. proti temu prelatu, ki bi bil tudi v herojski dobi spoštovan, nekako rezervovano. Spomini na koncilj 1869 in nasprotje s Pijem IX. ni bilo pozabljeno. Da je veliki papež, ki že 20 let vlada v Vatikanu, bil tako svoboden, da sluša samo svoj glas, on bi bil že davno vvedel dijakovskega biskupa v sveti kolegij. Tega je on vreden, kakor redko kdo. No papež mora računati z Budapeško vlado. On ni hotel storiti, kar bi smatrali izzivanjem. Popularnost Strossmayerjeva je prekoračila meje domovine. Na Francoskem, kjer se malo ve o hrvatskih stvareh, je Strossmayerjevo ime znano in blagoslovljeno. Tu niso pozabili simpatije, katere je gojil do premagane dežele 1870. On je bil odgojitelj cesarja Frana Josipa in ima zveze s Petrogradom, ter je to upotrebil, da Avstrijo in Rusijo skloni na intervencijo v prid Francoske.

»Mirovyje Otoloski« v Petrogradu pisali so o naših razmerah v zemljah češke korone. Nemška manjšina razume češki, a nijedna noče priznati češki večini prava, govoriti v svojem jeziku, in se dela poraženo, ker vlada sedaj zahteva, da uradniki znajo oba jezika. V češkem dež. zboru provzročajo Nemci uprav take škandale kakor popreje v drž. zboru. Škandalisti Wolf in Iro z drugovi napadajo češki narod z nečuvnimi sramotilkami. Pri Dunajskih demonstracijah so šli na ulico privilegovani Nemci, a ko so nekoliko dnij potem v Pragi demonstrovali neprivilgovani Čehi, bilo je proglašeno izjemno stanje. — Stvar je bila pa vendar nekoliko drugačn. Silna je doslej nemška manjšina v čeških deželah in v Avstriji; silna ne s pravom, temveč nadpravom in bezpravjem. Za nekoliko rodbin v čisto slovanskih okrajih se zidajo nemške šole; na Dunaju je 300 000 Čehov, da ne štejemo drugih Slovanov, a nimajo ni jedne narodne šole.

V »Petbg. Vedomostih« je objavil grof Kutusov članek o razmerju med Avstrijo in Rusijo ter pravi nasproti nekaterim ruskim listom, da v zbližanju in soglašanju obeh držav ruska diplomacija ne opusti podanega ji pota in cilja, ki se je določil pri sostanku obeh vladarjev. — Povsem bez povoda so vse razlage, ki bi vspehe ruske orijentalške politike pred Evropo pripravile v slabo luč, zlasti one, katere je ta dosegla v soglasju z Avstrijo, in to hočejo spodkopati le oni, ki ne znajo za dejstvo, ali pa ki so povsem bezbrižni za svetovni mir, ki je za Rusijo istotako potreben in dobroten, kakor za druge države.

»N. W. Tg.« pravi, da novi min. preds. posebno računa na podporo veleposestnikov. Za časa zadnjega zasedanja češkega dež. zbora bil je vedno v tesni zvezi s člani konservat. veleposestva češkega, ki ni strogo narodnega mišljenja, kakor Lobkovičeva skupina. Pri novih volitvah upa, da ta češkofeudalna skupina pride v manjšino ter da bo prihodnost avstr. konservat. veleposestva.

»Gazeta Narodowa« pozdravlja imenovanje grofa Thuna. Poljaki niso nikdar hoteli, da bi se v Avstriji vladalo bez ali celo proti Nemcem. Grof Thun je porok, da radikalni elementi ne premagajo, ter da se anarhija uduši takó ali takó.

Ogerski listi o novem našem ministerstvu niso posebno navdušeni. Pri obravnavah za obnovitev pogodbe bi imel finančni minister Kaizl glavno vlogo. On pa je energičen in zaveden mož, ki je že večkrat razvijal svoj program proti Ogerski. »Budap Tgb.« pa meni, da bo pospeševal delitev banke. Iz govora njegovega, v katerem je Avstrijo zaznamoval kot gospodarstveno močno, Ogersko pa kot slabo, sklepa pa ta list celó, — da bo za redukcijo in ne za povišanje ogerske kvote. Sofizma!

»Nov. Vr.« zahteva preosnovo juridičnih studij na Ruskem. V organizaciji jurid. nauk se je slepo sledilo nemškemu zgledu ter so, obdržale celo navade in ustave, ki so se na Nemškem že izkazale kot povsem neumestne.

Na Bavarskem vlada, kakor pravi dopisnik Dunajske »Reichswehr«, velika ogorčenost proti Prusiji, a tudi v severnih nemških deželah je ona skrajno nepriljubljena. Poostriilo se je to nasprotstvo še s predlogom novega vojaško-sodnega reda. Bavarska ima samostojno vojsko, ki le v slučaju vojne stoji pod poveljništvom cesarjevim. A Prusi to pozabljajo ter mislijo, da so tudi ob miru oni gospodarji; zato hočejo, da bi tudi za Bavarce veljalo Berolinsko vojno sodišče.

O dvobojih piše »Magyarorszag« posl. Bartha: »Pri nas se vsakdo bije, in za vse. Minister, policist, fiskus, sodnik prav tako kakor poslanec, časnikar in vojak. Ta šega ne dokazuje telesne in duševne moči, pač pa nedostatek pravnega čustva. Treba bi bilo določiti, da očiti funkcionarji ne smejo reševati očitih dejanj med sabo z dvobojem.

»Nar. Nov.« poročajo, da je v Turanah 9. marca bila z asistencijo 16 žandarjev volitev evangelijskega župnika. Bez najmanje potrebe se je vznemirjala občina, a stvorilo se je to, da bi se ostrašili verniki, ter da bi mogel imenovati mogotec tega kraja, Koloman Beniczky, svojege privrženca v župnika. Namesto v cerkvi, je bil konvent v šoli, katero so stražili žandarmi, in sicer na povsem nezakonit način.

Pariški »Temps« piše o novem ministerstvu: Vsi prijatelji Habsburške Avstrije, narodnostnega prava, mirnega vzdržanja, moralične jednote avstro-ogerske države, vsi oni, ki se bojé pangermanizma in njegovega krutega trinoštva, morajo iskreno in od srca želeči, da bi vspela velika in težavna zadača, katere se poloti grof Thun.

Journal de St. Peterbourg piše o grofu Thunu: On je jeden najodličnejših mož fevdalne stranke, ki je bila doslej zvezana s Poljaki in Čehi. V Praskem dež. zboru so njegovi politični prijatelji votivali adresni načrt v soglasju z nacionalistično slovansko večino,

torej je upanje, da mu Čehi ne bodo nasprotniki. Vsekakor znači Thun preobrat v avstr. politiki; zagotavlja se, da so težkoče pri razpravah z Ogri mnogo pripomogle k odstopu Gautschevega ministerstva. Vprašanje o avstro-ogerski pogodbi v istini nadvladuje v vsi notranji situaciji monarhije, in kmalo bo akutnega značaja, ker se bliža termin, ko prične Ogerska, po izjavi barona Banffy-ja, z jednostransko uravnavo svojih gospodarskih razmer do Avstrije. Grof Thun ima torej zelo težavno nalogo, in bez dvoma bo iskal zaslombe v onih političnih krogih, v katerih seinteresi vzdržujejo specialno cislitavski; k temu krogu spadajo nacijonalistične slovanske skupine.

»Nové Selské Listy« pišejo ostro proti min. Kaizlu. On ni svojih volilcev prašal, ko je vendar le jedino od teh dobil mandat, naj bi vstopil v ministerstvo. V informovanih čeških krogih je bil vedno znan kot internacionalen, ter da za češki narod v ministerstvu ne stvari ničesar. Proglašajo ga za liberalnega reakcionarja, do katerega nimajo zaupanja.

»Nové Selské Listy« pravijo o slovanski cerkvi v čeških deželah: »Močni blišč narodne cerkve slovanske za Husa se je brzo udušil, umrtven od krščanstva rimsko-nemškega. Sedaj je ideal mnogih čeških deželanov bogoslužje v starodavnem jeziku slovanskem, v jeziku sv. Cirila in Metoda, katero bi se moralo obnoviti z delovanjem vseh častno mislečih Čehov.«

»Nar. Misao« piše o Bosni in Hercegovini, da je zavladal tam glad: »Narod gladije, a v Ilidžamih se trosijo silni novci za streljanje golobov in podkupovanjem tujih novinarjev, da hvalijo delo Berolinskega mandatarja. Narod pogiba od gladi, a vlada je zato kupila za deklisko šolo v Mostaru 11 klavirjev. Materialno stanje naroda je najžalostniše, Kallay pa troši na račun Bosne 11 milijonov za železnice v stratezične svrhe.«

O takozvani amnestiji v Makedoniji piše »Bulgaria«: Amnestija je bila slepilo, s katero so Turki nalagali svet. Izpustili so vjetnike, a jih takoj zopet zaprli. 14. (27.) feb. je došel v Solun vlak z bolgarskimi jetniki iz Sera. Še v noči so jih odvedli v Eli Kula, najgroznejšo ječo v Solunski tvrdujavi. Bilô jih je 70—80 oseb, del v serskem sandžaku zaprtih Bolgarov, katerih je do 450. Zaprti so uže nad 7 mesecev. Dolžé jih, a povsem po krivem, da so vlomili v turško ozemlje pri Hernauli. Povsod v Makedoniji proganjajo Bolgare.

Iz Sofije se javlja v »Ruske Vedm.«: Odnosaji med Srbi in Bolgari so danes taki, kakoršni so bili pred slivniško vojno. Imenovanje človeka, ki je zakrivil vojno 1885, in ki je znan vsled svoje mrznje proti Bolgarski, generalissimom srbske vojske, se more smatrati izzivanjem Bolgarske. Bolgarski ministri računijo z možnostjo nove srbsko-bolgarske vojne. Bolgarske novine in občinstvo javno priznavajo, da si želé vojno s Srbijo. S tem razporom pa ni dotaknena sloga med Bolgarijo in Črno Goro. — Turška je zadovoljna z Milanovim gospodarstvom v Srbiji in zbira vojsko na bolgarski in črnogorski meji. Tam ima zbranih krog 75 bataljonov, v Albaniji do 16.000 vojakov.

Dr. Pergelt je v pogovoru z dopisnikom »Köln. Ztg.« rekel: Z odstranjenjem Badenija in njegovih jezikovnih naredeb smo dosegli popoln taktičen uspeh, stratezični uspeh pa je izostal, ker je bil zabranjen od mesta, kamor nismo smeli meriti s svojim streljanjem.

»Dziennik Polski« nasvetuje pobiranje pristo- voljnega narodnega davka, da se deluje proti Poljakom sovražni vladni akciji na Iruskem. Iz tega dohodka naj se podeljujejo pruskim Poljakom bezobrestna posojila in nepovratne podpore.

Drobtine.

Na češkem narodnem gled. v Pragi se je 11. marca prvič vprizorila Suvorinova ruska drama: »Tatjana Repina« v prevodu dra. Prusika. Suvorin je solastnik Petrograjskega gledišča ter največega ruskega časopisa »Nov. Vremja«.

V Ameriki se je ustanovila slovaška družba za izdaje slovaškega dnevnika. Društvo »Slavonie American Association« je protokolovano s kapitalom sto tisoč dolarjev, in sicer ima 2000 deležev po 50 dolarov.

Milodari za Wolfa se zbirajo v severočeških gostilnah v pušicah, odičenih z velikemškimi barvami in s pruskim orlom.

Redna vojska v Črnigori se sestavlja iz 52 praporov (bataljonov) po 500 mož = 26.000 mož. Aktivna služba, v katero vstopijo moški s 25. letom, traje 4 mesece. Vojašnica na Cetinju je lepa moderna stavba. Vojaki nimajo telečnjakov niti bajonetov. Zatô pa ima vsakdo v pasu revolver. K polni upravi spada tudi handžar, katerega pa ne nosijo sabo, temveč shranjujejo v kasarnah. — Pušk ima Črnagora 35000 raznih sostav: berdanke, werndlôvke in krnkôvke. Za prve ima 23, za druge in tretje po 20 milijonov patron. — Dolžnost domovinske obrambe se prične s 17. letom. Vojaki prostaki dobivajo oskrb, a ne plače. Poddostojniki so: desetnik, podvodnik in vodnik. Dostojniki so: poročnik (s plačo 1000 gl.) in kapetan (1500 gl.) Stabno dostojanstvo je komendant (major). Uniforme so earne, a one niso slične našim, temveč le uniformovana narodna noša. Na zimo 1897 je bila osnovana dalekostrelna šola. Baterije so kombinovane s 4 gorskimi, 1 poljskim topom in 1 mitreljezo.

V Pakracu namerjajo postaviti spomenik prvemu upravitelju tamošnje srbske učiteljske šole, Jovanu Curiću. Doneski v to se naj pošiljajo Simu Vuksanu, učitelju v Pakracu.

Milka Ternina je postala častni član hrvatskega dež. gledišča Zagrebskega.

Sarajevska »Nada« je posvetila svojo 6. šte. slovenski umetnici Ivani Kobiljevi ter donesla poleg Leo Arntove slike umetnice celo vrsto reprodukcij njenih slik in portretov.

V Carjigradu izhajajo listi v teh jezikih: turškem, arabskem, grškem, perzijskim, armenskem, hebrejskem, bolgarskem, srbskem, francoskem in nemškem.

Za dobo 50 letne vlade Frana Josipa se je v Avstriji pomnožilo šolstvo za 9260 šol, in sicer na Češkem za 2127 šol, na Moravskem za 816, Sileškem 443, Galiciji 1785, Dolnji Avstriji 1132, Gornji Avstriji 531, Štajerski 417, Solnograški 385, Bukovini 238, na Tirolskem 323, Kranjskem 288, Koroškem 211, Primorskem 217, Dalmaciji 147.

V Subotici se je otvoril tečaj za učenje ruskega jezika.

Poljski učitelj Ivan Szezeapanik, je iznašel »teletroskop«, ki prenaša slike, a tudi rokopise in tiskovine, v daljavo. Iznajdba je, ako se izkaže praktično uporabna, največega pomena.

Tržaška ženska podružnica dr. sv. Cirila in Metoda je nabrala v prošlem letu 1705 gld. 24 kr., stroškov je imela 771 gld. 7 kr., največ za nakup obleke revnim šolarjem. Po občnem zboru je bila igra »V Spanji«; deklamacija in petje dečkov šentjakobske Ciril-Metodove šole.

Kakor na Francoskem zaznamuje: »bohémien« tudi cigana, (ker so došli ti s Češkega), tako je v »Freie deutsche Schule« razlagal neki Pfister Schweighusen ime Čeh = »Stromer«, »Strizzi«, opiraje to tudi na Dunajsko zaznavanje »čeheri« za kavarnarsko beznico najnižje vrste. Na to in na Francoze pa sezvavi se, pravi, da so prvi Slovani došli v Češko kot capini in klateži. — Take stvari sodijo gotovo po svoji učenosti temeljito v strokoven učiteljski list.

Novi srbski mitropolit Inokentij je bil rojen 1840. v Šapcu; oče mu je bil prota. Osnovno šolo in nižo gimn. je obiskoval v rodnem mestu; prva dva razreda bogoslovja v Belgradu, 1856 je bil poslan v Rusijo kot državni stipendist, 1863 tam izvršil bogoslovje. Postal nato suplent na Kragujevski gimnaziji, 1864 profesor, 1870 prof. bogoslovja, 1879 načelnik cerkvenega

oddelka v naučnem ministerstvu. 1886 urovljen in se vrnil na bogoslovno šolo in bil skoro vedno rektor. 1891 je vstopil v Kakovski samostan, postal arhimandrit in 1894 biskup Niški.

Dež. posl. notar Viktor Globočnik je umrl 4. marca v Kranju. Porodil se je v Trzinu. Posluje v Ljubljani pri sodišču je dosegel, da drž. pravdnstvo ni konfiskovalo Jurčičevega »Tugomera«. Pogreb v Kranju je bil veličasten. Dr. Tavčar je imel nagrobni govor.

Prvo Ljubljansko delavsko konsumno društvo je imelo 1897: 280 članov, v uplač. deleži 3856 gl. 55 kr. Prometa je imelo 42980 gl. 57 kr., dividende razdelilo $5\frac{1}{2}\%$, skupej 270 gl. 75 kr.

Hrvatsko narodno gledališče je v prošlem letu vpriporilo 280 predstav, in to 94 dram, 29 oper, 10 operet, 7 baletov, 4 simfonijske koncerte.

Košut je za časa svojega prognanstva v Turinu svojim želanom pisal mnoga politična pisma. V enem teh omenja: Ako se Avstrija more vzdržati samo za ceno nadvlade Nemcev nad ostalimi narodi, da bi ne gravitovali k Pruski, potem se v obče vzdržati ne more. Domnevajo si ti, da so možni po pruski pomoči vstvariti protivesje nevarnosti iz Rusije, in da bo možno uravnati notranje prepire, a semotijo. 1857 je pisal, da so narodi napredovali že toliko, da niso zaradi vlad, temveč da vlade eksistujejo zaradi narodov. Moč in nasilje more pravo potlačiti, a ne more ga uničiti. — Raz stališče zgodovinskega prava imajo Čehi isto pravo, potegati se za lastno samoupravno državo, kakor Ogri. More se reči, da imajo še večje, ker, ko so se Madjari naselili v Evropo, so imeli oni že svojo stoletno cvetočo državo. 1871 je pisal: Proti panslavizmu je samo jeden pomoček, stvoriti vse, da bi vsak slovanski narod, kateri prebiva na svojih tleh, katere so z dejanji vtisnila pečat državi, in ki se loči po svoji zgodovinski razviti osebnosti od drugih, da bi vsi taki narodi slovanski mogli ohraniti svojo zgodovinsko opravičeno osebnost in bili narodi svobodni, imajoči vse k svoji državni upravi spadajoče interese, narodi umirjeni.

Spomenik Matejku postavi grof Mileski v Krakovu na svoje stroške.

Slika »Slavia«, ki je po poročilu nekaterih listov zgorela v Dunajski »Sl. besedi«, je po srečnem naključju bila nekaj dni, po preje prenesena v drugo dvorano in je tako ometa.

Berolinska »Kreuzzeitung« prinaša 15. feb. poročilo, da so v nedeljo zvečer Berolinski Čehi v betlehemske cerkvi priredili službo božjo, kateri je prisostvovalo 150 oseb. Cerkvena slavnost se je pričela s spevom: »Aleluja, slava bodi«. Propovednik je govoril na tekst: »Zapustil me je Gospod in ne spominja se me«. K sklepu je zapela občina: »Prospervaj, Sion, v svojem sijaju.« Omenjeni list, Slovanom nikakor prijazen, se čisto nič ne izpodtika nad slovanskim bogoslužjem v stolici nemškega cesarstva.

Avstrija je potrosila od 1866. do danes za vojake 3900 milj. gld. Letos je za vojaštvo namenjenih 184 milj. gld. Povprek velja vsak vojak 325 gld. na leto, bez orožja. Orožje je veljalo od 1866 do danes 187 milj. gld. Vse evropske države izdajo za vojake nad 2500 milj. gld. na leto. — Evropske vojne so porile poslednjih 40 let 28 milijard in 225 milijonov gld. Padlo je v njih 2,580.000 vojakov. S temi vojnami so napravile evropske države 52.755 milj. gld. državnega dolga.

Italijanska kraljica Margareta poseti na pomlad Črnogoro na vabilo kneginje Milene.

Zaradi razžaljenja Veličestva bilo je 1848—1898 v Avstro-Og. 1831 zatožbe; 1174 obsojed, 657 oproščenj. Od obsojencev bilo je 786 pomiloščenih po prestani polovični kazni.

Zapuščina Seb. Kueippa znaša 850.000 marek, 800.000 dobi zavod »Sebastianum« v Würshofenu, 50.000 ubogi.

1850 se je po vsem svetu porabilo 221 milj. kg. papirja, danes pa na leto 2260 milj. kg.

Milutin Garašanin je bil porojen 22. feb. 1843 v Belgradu. Tam je absolvoval visoko šole, nato obiskoval tehniko v Parizu in francosko vojno šolo v Metz. 1876 se je udeležil srbsko-turške vojne kot major v artileriji. 1880 je postal minister notranjih poslov. 1883 je odstopil ter postal poslanik na Dunaju, 1884 bil poklican kot ministerski predsednik v Srbijo ter služboval do 1887. Uže po nesrečni srbsko-bolgarski vojni je hotel odstopiti, a šele, ker se je protivil Milanovi ločitvi od Natalije, je bil odpuščen. Takrat so se vprižarjali proti njemu poulični izgedi. Do 1888 je uredoval »Videlo«. 1889 je bil poklican v komisijo za novo ustavo. 1889 je bil na cesti napaden in pri brambi ustrelil dijaka, zato je bil zatvorjen, a naposled vendar izpuščen. Milan ga je tudi dolžil umora dveh radi atentata na kralja zatvorjenih žensk, kar pa je izpričal kot krivo. Odtegnul se je povsem političnemu življenju, a 1894 ga je kralj Alesandser imenoval poslanikom v Parizu.

Nemški nacionalci v Pragi so ostavili dosedanjo gostilno v »Nemškem domu« ter si izbrali drugo beznico, ker je bil gostilničar njim nasproti neznosen. »Ost. Rundschau« našteva

grozne grehe, ki so stvorili konec nemški potrpežljivosti: ni jim dovolil obesiti Bismarckove slike v sobi, ni hotel opustiti meščanskega plzenskega piva in ni hotel vreči na cesto družbe, ki je govorila v lokalni češki. Ker torej ni ustregel opravičenim nemškim zahtevam, so ga ti opustili.

Mestni zbor v Adorfu na Saksonskem je podaril Praškemu pomožnemu društvu za Nemce iz cesarstva celih — 10 marek ter prepovedal podjetnikom mestnih zgradb, da imajo češke delavce. Na mesto teh se sprejemajo — italijanski!

Prvo madjarsko opero »Béla futása« zložil je — Čeh Růžička.

1897 je dobilo Madjarstvo 1841 novih Madjarov. Med temi je bilo: 2 Diamanta, 12 Deutsche, 11 Braunov, 5 Blauov, 4 Bergerji, 1 Deutelbaum, 3 Engeli, 11 Friedmannov, 7 Fischerjev, 11 Goldsteinov, 5 Goldbergov, 2 Grossa, 17 Kleinov, 48 Kohnov, 7 Krausov, 12 Löwyjev, 2 Müllerja, 3 Mandelni, 9 Pollakov, 12 Rothov, 4 Rosenbergi, 4 Rosenfeldi, 4 Rosenthali, 4 Rosenzweigi, 11 Sternov, 2 Singerja, 7 Steinerjev, 18 Schwarzov, 2 Spitzerja, 11 Schlessingerjev, 3 Teutelbaumi, 18 Weissov, 3 Weitzenfeldi in 4 Weinbergi. Vsi ti so svoja ljubka imena zamenjali s povsem madjarskimi in so postali iz otrók Abrahamovih potomci Arpadovi.

»Slov. učit. društvo« v Ljubljani je sklenulo, da slovesno praznuje 50 letno vladanje našega cesarja.

Srbski ilustr. leposlovni list »Bosenska Vila« izhaja uže 12. leto v Sarajevu. Zlasti je zaslužen za nabiranje narodnega blaga. Da listu pomore, poslal mu je Bošnjak, Ljuba Kršmanović iz Belgrada 200 gl. z izjavo, da hoče odslej vsako leto darovati jednako vsoto temu listu.

Francoska pisateljica, grofica Kolona je došla v Črnogoro, da proučava tamošnje življenje in običaje.

V Krakovu je bila 28. feb. velika papeška slavnost.

Črnogorska čitalnica je v »Zetskem domu« slavila svojo 30 letnico. Dom je bil v venci in zastavah. Knežič Mirko, pokrovitelj čitalnice, je došel k slovesnosti. V gledališču se je predstavljala igra »Priatelj Lazarevičeva, od diletantov; potem je peval Popović srbsko junaško pesem, na kar je sledil ples. Drugi dan je bila liturgija, katere se je udeležil knežič Mirko s spremstvom, in člani društva korporativno; nato je mitropolit na novo blagoslovil društvene prostore. Zvečer je bil slavnostni obed, katerega so se udeležili knežič Mirko, ruski min. Gubastov, bolg. dipl. agent Konstantinović, grški generalni konzul Logotetis i dr. odličnjaki. Tretji dan je bil parastos za umrle člane.

V Pragi je umrl 25. feb. jubil. prof. akad. gimn. Vaclav Vojaček, ki je sostavil latinsko-češko-nemški slovar in lat. slovnico. — Na Dunaju je umrl 25. feb. Edv. Hořovský, izborni poznavatelj rudarstva in znamenit pisatelj češki. Rodil se je v Příbramu 1831. 1890 je izdal nemško-češko-ruski rudarski slovar, obsegajoči znanstveno terminologijo mineralogije, geologije, kemije, rudarstva, strojništva, metalurgije itd.

Ministerstvo Thunovo je uže 20., katero ima Avstrija v dobi od 1848.

V Parizu namerjajo zgraditi gledališče, na katerem se naj pojó samo ruske opere.

500 letnico rojstva magistra Ivana Rokycana bodo v Rokycanah slovesno praznovali. Mestni zastop je v ta namen dal 1000 gl.

Cavallottijev pogreb v Rimu je bil velikanski. Socijalni demokrati in anarhisti so ga izbrili v demonstrativen pojav. Bilo je obilo hvale in slave od mnogih govornikov.

Uršulinke v Ljubljani ustanové žensko učiteljsiše.

Društvo »Slavjanski Dom« v Kotoru se je na občem zboru z velikim oduševljenjem prekrstilo v »Hrvatski dom«. To je najbolji odgovor kotorskih Hrvatov na protihrvatske ekspektoracije posl. dra. Trojanoviča. Tako poroča »Nar. List«. Ali je res treba se veseliti tega novega separatizma.

»Žerotin« v Olomucu je vpriporil Smetanovo »Hubičku« ki je 1894 uže tam lepo vspela.

Jos. Svoboda, skladatelj in profesor glasbe v Belgradu, je umrl 18. marca. Bil je rodod Čeh.

Svobodna Madjarska se kaže v pravi luči s to resnično dogodbo: Dr. Adolf Goldner, zdravnik v Pešti, je dobil pismo iz Berolina. Na pismu je bilo uradno zaznamovanje od pošte: To pismo se ima izročiti po policijskem kapitanatu, ker je dr. Goldner zdravnik socijalistov. Torej zakonita zajamčena tajnost pisma se tam ne spoštuje, temveč izročajo se listi kar meni nič, tebi nič, policiji, da jih odpira in potem šele izroči adresatu.

Romunska kamora je izrazila italijanski sožalje povodom Cavallottijve smrti.

Dijaštvo.

Za slušatelje romunske narodnosti je na Peštanski univerzi stolica romunskega jezika in književnosti. Dr. Aleks. Roman, ki je na tej stolici učil 30 let, je umrl pred nekaj tedni. Romuni so mislili, da vlada nastavi za naslednika znanstveno izobraženega Romunca; a nastavila je renegata Dura Alexitsa. Romunski dijaki so ga sprejeli s »Proč!« klici. Profesor (le provizorno nastavljen) je radi tega opustil službo. Sedaj pa hoče vlada za to stolico definitivno imenovati romunskega renegata Gregorja Moldovana. On, kakor pravijo romunski listi, nima znanstvene izobrazbe, a izdaje mesečnik na romunskem jeziku, ki deluje za madjarizacijo. Zato zasluži plačilo.

Javlja se iz Zagreba, da je eksekutivni komitet Dunajskega slovanskega dijaštva imel razpor. Hrvati so zahtevali, da se ina z vsemi težiti po tem, da imajo izpiti na Zagrebškem vsenčilišču veljavo tudi v Dalmaciji in Istri, a da so se temu ustavljali Srbi. Poslednji so se upirali radi motivacije, po kateri spada Dalm. pod hrv. drž. pravo. Te motivacije niti treba ni, potreba reciprocitete pa se mora priznavati takó ali tako.

Nemški dijaki v Brnu so 9. marca predali rektorju tehnike adreso, v kateri so zahtevali, da naj senat stvori vse, da zabrani proizvodbo ministerskega odloka od 5. feb. ali pa izposluje njegovo razveljavo, ali pa vsaj ga predružači isto tako kakor v Pragi (ustna obljuba mesto pismene), ker je pri razburjenosti nemškega dijaštva, ako se ne upošteva to opravičene terjatve, treba pričakovati skrajnih korakov. Zajedno izjavlja dijaštvo Brnske tehnike, da odreja onim minist. določbam vsako priznanje, ker so z zakoni v nasprotstvu. — 10. marca je odgovoril rektor, da senat ne more razpravljati o adresi, in to iz formalnih vzrokov; da je profesorski kolegij predružačil formulo obljube ter prosil dijake, naj pomirijo svoje tovariše. Govornik dijakov je obečal, da pripoznava predružačeno formulo, ker je Brnsko dijaštvo solidarno z Dunajskim in ker je sprejelo isto formulo.

Podporno društvo za slov. visokošolce na Dunaju je imelo prošlo leto dohodkov 1533 gl. Vsa osnovna glavica znaša 1407 gl. 24 kr.

»Illyria« se imenuje novo društvo nemških buršev za Trst in Primorsko.

V Krakovu so 10. marca priredili akademiki komers. ter povabilo nanj tudi Stolajevskega, da bi ondi govoril. A socijalni demokrati so prisilili z ropotom policijo, da je shod razpustila.

Eksekutivni komitet slovanskega dijaštva je sklenul, da izdela skupni memorandum, ki naj obsega samo pritožbe slovanskega dijaštva. Izroči se posamnim slov. poslancem. Specijalne želje posamičnih narodnostij so se dotičnim poslancem izrazile neoficijalno in istino.

Na vseh nemških tehnikah je bilo prošli tečaj 11.204 dijakov; in sicer v Berlinu 3207, v Monakovu 1915, Darmstadt 1296, arlsruhe 1072, Hannover 923, Draždane 946, Aachen 395, Braunschweig 390. Na 21 nemških univerzah je bilo 2371 promocij.

Predavanja o slovanskih predmetih po raznih nemških univerzah v letnem tečaju 1898.

Dunaj. Menčik: Sintaksa češčine in vaje, 3 ure; — juridična terminologija in vaje, 2 uri. — Fagić: Glavno o slovanski paleografiji, 4 ure; — Izbrane točke iz slovanske slovnice, 2 uri; Vaje v slovanskem seminarju, 2 uri. — Fireček: Balkanske dežele v novejšem času, 4 ure. — Makedonija in Albanija v srednjem veku v geograf. pregledu, 2 uri; v seminarju čitanje srednjeveških spomenikov, 2 uri. — Vondrak: Zgodovinska slovnica češkega jezika, 2 uri; — Rešetar: Zgodovina srbsko-hrvatskega jezika, 3 ure; Murko: Romantika (doba preporeda) pri južnih Slovanih, 2 uri.

Gradec. Dr. Krek: Vpliv kristijanstva na jezik in bajke Slovanov, 3 ure. — Kopitar in slovanska filologija, 2 uri; — Štrekelj: zgodovinska gramatika srbohrvatskega jezika, 3 ure; tuji elementi v slovnica slovanskih jezikov, 1 uro; o slovanski narodni pesmi, 1 uro.

Černovice. Prof. Kaluzniacki: K kritiki nazorov o postanku glagolice, 1 uro. — Sintaksa časov v slo-

vanščini, 1 uro. — Novejša poljska literatura, 3 ure. Prof. Smal-Stocki: maloruska gramatika, oblikoslovje, 2 uri. — Zgodovina ukrajinske književnosti od Szewczenka, dalje 3 ure, — Kotlazevskega »Eneida« 1 uro, — v maloruskem seminarju: čitanje Szewczenkovih pesnij, 2 uri.

Lipsija. Prof. Leskien: Primerjajoča slovnica ruskih narečij, 3 ure; — zgodov. slovnica srbsko-hrvat. jezika, 3 ure. — Vaje v čitanju staroslov. tekstov, 2 uri. — Prof. Wellner: Narodna epika Jugoslovanov, 2 uri.

Breslava. Dr. Nehring: Vaje v slovan. filološkem seminarju, 2 uri na teden. — Izbrani poljski pisatelji 16. veka, 2 uri. — Ivan Turgenev, 1 uro. — Narodna epika, 1 uro.

RAZGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

A) SLOVENSKE DEŽELE.

Sprava na Kranjskem je po oficijelni objavi sledeča: »Kluba katol.-narodne in narodne stranke v dež. zboru kranjskem skleneta med sabo za tekočo volilno dobo trdno in neločljivo zvezo. Oba bodeta delovala za razvoj javnega življenja v kulturnem, socijalnem in gospodarskem oziru na kršč. podstavi in zlasti odločno se potezala za narodne pravice... kot svojo posebno nalogo bodeta sprijateljena kluba smatrala: a) potezati se za pravice in napredek celoslovenskega sloventstva v smislu resolucij vseslovenskega in istrsko-hrvat. shoda 14. septembra 1897; b) dosledno pripravljati pot za združenje vsega slovenskega ozemlja v jedno upravno skupino s središčem v Ljubljani; c) delovati za socijalne reforme v korist kmetskega, trgovskega, obrtnega in delavskega stanu, d) potezati se za politično svobodo ljudstva in za razširjanje polit. pravic — zlasti volilne pravice v vse javne zastope — na najširše kroge prebivalstva — Dosedanja kluba ostaneta, osnuje se pa skupni odbor 8 članov in 4 namestnikov. Vsaka stvar, ki ima priti v dež. zboru v razpravo ali na glasovanje, mora se preje pretresati v skupnem odboru, ki sklepa z nadpolovično večino glasov. Temu odločilu se imata pokoriti brezuslovno oba kluba, izvzemši šolstvo. — Ko bi se v kaki stvari v skupnem odboru ne dosegla večina, spraviti je treba stvar pred skupno sejo obeh sprijateljenih klubov. Tu se glasuje in odloči s 2/3 večino ob prisotnosti 3/4 obeh klubov. V doslej prepornih točkah gledišča in više deklishe šole velja dogovor: a) za podporo nemškemu gled. se prepušča članom obeh klubov svoboda (!), b) slov. gled. se osigura letna podpora 6000 gld., c) slov. viši dekliski šoli v Ljubljani se osigura podpora najmanj 2000 gld., največ 3000 gld. pod uslovjem, da je dež. odbor zastopan v kuratoriju. — Oba kluba se zavežeta, varovati sedanjo posestno stanje obeh strank med volilno dobo. Ko bi dež. zbor kranjski prišel v položaj, da bi iz svoje srede imel izbirati poslance za drž. zbor, glasuje se soglasno za 9 kandidatov, katerih 5 bo imenoval klub katol. narodne, 4 pa klub narodne stranke. V slučaju, da bi iz tako voljenega drž. zbora vršile se volitve v delegacije, ima se voliti pravi član in njega namestnik jedenkrat iz narodne, drugikrat iz katol. narodne stranke. Prepovedano je poslancem obeh klubov, stopati v stvareh, v katerih je odločal

skupni odbor ali pa skupščina obeh klubov, v dogovor z nemško deželnozborsko stranko.

Kranjsko. Shod zaupnih mož narodno-napredne stranke sklicuje izvrševalni odbor za 5. maj v Ljubljano. Spored: 1. poročilo o polit. položaju, 2. poročilo o dogovoru med slovenskima strankama na Kranjskem, 3. organizacija narodno-napredne stranke, 4. volitev izvrševalnega odbora, 5. slučajnosti.

Volilni shod je imel v Sokolovi dvorani v »Narodnem domu« v Ljubljani dež. posl. župan Hribar. Razjasnil je razpor v slov. taboru in vzroke, da se je »narodno-napredna« stranka zvezala z nemško; ter o stvari, ki se je uresničila sedaj. Sprava je bila potrebna. Razni pojavi so nas opominjali, varovati se zveze s tistimi, ki nam strežejo po življenju. Nemški narod se je združil na boj proti Slovanom, kaj je torej naravnost, kakor da se Slovani branimo složno. Saj vidimo, kako se godi izvenkranjskim Slovencem... Ker Nemci v direktnem boju ne morejo na Kranjskem ničesar opraviti, zato skušajo svoje smotre doseči po skrivnih potih in sicer na ta način, da ponujajo zvezo sedaj jedni, sedaj drugi narodni stranki. (»Slov. N.« je napadal in psoval »Sl. List«, ko je trdil isto, kar priznava sedaj posl. Hribar, — da so naprednjaki s svojo zvezo z Nemci hlapčevali le tem v njih koristi). — Na to je Hribar poročal o važnosti predloga za slov. univerzo v Ljubljani.

Občinski svet Ljubljanski je ustanovil novo službo mestnega arhivarja.

Ljubljanski socijalni demokratje so imeli 13. marca v kazini shod v priložnost revolucije 1848. Vladni zastopnik je shod razpustil.

»Gospodarska zveza« je imela 17. marca v »Kato. domu« v Ljubljani ustanovni zbor. Pristop je javilo 44 zadrug in posojilnic. — Dr. Krek je predlagal kurze za pouk o združenem ustanavljanju in poslovanju; trajali naj bi po tri dni in razpravljali se združni zakon, pristojbinske določbe in potrebno iz trgovinskega zakona, ter da se izdajajo potrebne knjižice in lastno glasilo.

Tržaško. V mestnem zboru tržaškem je prašal posl. Piccoli župana, kaj mu je znano o novem poslovanjanju v cerkvah, ter grozil, da noče več trpeti agitacij, ki žalijo laški narodni ponos. — Župan je odgovoril, da je naročil eksekutivi, naj se bavi s to stvarjo.

Tržaški škof se je ustrašil italijanskega hujskanja ter preklical naredbo za slovenske eksercicije. Doslej so še vselej zmagali italijanaši ter prognali slovenščino že skoro iz vseh Tržaških cerkev.

Primorsko više sodišče je doslej vse svoje določbe spisovalo v nemškem ali italijanskem jeziku, sodišča prve instancije pa so jih morala prevajati na slovenski ali hrvaški jezik. Sedaj je višesodni predsednik dr. Kidinger odredil, da bo više sodišče samo skrbelo za prevod.

Istra. Tudi »Slovenec« objavlja podatke o poitalijančevanju po istrskih cerkvah. V Brijah se zdaj propoveduje laški. — V Rovinjskem okraju so se do 1896. opravljali cerkveni obredi v slovenskem, oz. hrvaškem jeziku. Na to je prišel novi župnik Don Ciccio in na mah odpravil slovansko ter vvedel italijansko bogoslužje. Ljudje so se obrnuli na dekana v Kaufanar, ki je zaukazal, naj se obreduje po stari navadi slovansko. A župnik se za to ni zmenil ter rekel, da se sploh ne briga za to, kar velewa škof. Ljudstvo je

škofu javilo, da prestopi k pravoslavju, ako ne odstrani zatiranja njih jezika.

Goriško. Furlanski poslanec Zanetti, ki je duhovnik in član ital. liberalnega kluba, je imel v Romancu volilni shod. Rekel je, da so bili trije ital. duhovniki dolžni, ker mnenja o verskih stvareh ne morejo biti zapreka, da so se združili z drugimi ital. poslanci v obrambo skupnih interesov.

Štajersko. V Gradcu je dr. Schreiner v »društvu naprednjakov« izjavil: nemščina kot državni jezik je prva in največja potreba za ozdravljenje naših razmer. V tem okviru se morejo zadovoljiti narodnostne terjatve, v kolikor je to sploh možno bez nevarnosti za državno celoto. Sklicevanje na hipno večino v parlamentu je zaslepljenje. Nemški narod v Avstriji se ne more s sklepom večine postaviti na stran. Še nekaj višega je nego tak sklep, to je: državna potreba.

Poštno in brzojavno ravnanje v Gradcu je zaukazalo vsem neslovenskim poštam po Štajerskem in Koroškem, da vrnejo dvojezične tiskovine, ker dobe samo nemške. Slovenci naj te povsod zavračajo.

V Trbovljah je občinski svet jednoglasno sklenul naprositi župnika, da posreduje, da se ne bodo od rudarskega ravnanja nastavliali — Židje za zdravnike. Sedaj sta oba zdravnika Žida in nevesča slovenščine. — Hej, »Sl. N.« nova nečlovečnost!

Koroško. Slovenski poslanci koroški so se izjavili za ustanovo slovenskega vseučilišča v Ljubljani.

Iz zgornje Ziljske doline je šla deputacija k cesarju, da izprosi drž. komisijo v pregled slabih regulacijskih razmer v Ziljski dolini. V obč. совету Celovškem je predlagal dr. Abuja, naj se izvoli poseben odsek, ki naj ukrene vse potrebno za slovesno proslavo cesarjevega jubileja. Nemcem to nič kaj ne diši, in zato so odložili predlog za pozneje.

B) OSTALI SLOVANSKI SVET.

Državnozborna stranka. Eksekutivni komitet mladočeške stranke izjavlja: 1. da Gautscheve jezikovne naredbe ne zadovoljujejo povsem enakopravnosti obeh jezikov na Češkem, ter da razlika naredb za Češko in Moravsko nasprotuje državnopravni jednoti teh dveh dežel. Z ozirom na Heroldov predlog v dež. zboru vstraja pri njem ter teži po tem, da dobi zakonito veljavo, ker so min. naredbe itak le provizorne. 2. Ker dr. Kaizl ni mogel v danem položaju ravnati drugače, nego da je obvestil predsednika komiteta in predsed. poslanskega kluba o ponujanem mu ministerstvu, se mu sprejete tega ne zabranjuje, vendar si naj poslanci obdržé prosto roko. 3. Razmerje do vlade grofa Thuna se za sedaj ne more samostojno določiti, temveč treba je počakati pogajanja in sklepov dosedanje desnice v drž. zboru.

Liberalno veleposestvo je izjavilo, da odobrava sprejem ministerstva po Baernreitherju; da si pa pridržuje popolno svobodo. Iz samega patrijotizma so privolili v to, ker ni le v avstrijskem interesu, temveč zlasti tudi v interesu nemštva, da nastanejo zopet redne razmere, in ker se ta skupina tako lahko udeleži dela v ta namen; nikakor pa, da bi se kaj stvorilo, kar nasprotuje določbam ustave ali pa opravičenim interesom Nemštva.

Nemška narodna stranka na Štajerskem je izjavila svoje globoko obžalovanje in skrajno ogorčenje,

da je z vstopom Baernreitherja v ministerstvo veleposestvo sramotno izdalo nemški narod in prelomilo zvestobo. — Vodstvo stranke se nadeja, da tega vstopa v vrste sovražnikov ne odobrava vsa skupina veleposestnikov, ter da vsaj del od njih dokaže z izstopom iz zveze, da si je ohranil čustvo narodne časti. Vodstvo stranke nadalje pričakuje, ker je uravnava jezikovnih razmer potom odredb protizakonita, in ker Gautscheve naredbe ne odstranjujejo bistvenih pritožb Nemcev in ne značijo zopetnega uveljavljanja nemškemu narodu prikaženih pravic, — da bodo nemškomišleči poslanci nadaljevali boj proti vladi z najstrožimi pripomočki opozicije, dokler se ne ugotovi nemškimi željam, ter zlasti dokler se ne stvari zakon o nemškem državnem jeziku.

V eksekutivnem komitetu desnice se je naglašalo, da ona ni vladina stranka, in kabinet ne ministerstvo desnice; potreba je, da je desnica jedina. Vstraja še vedno na 4 točkah programa: priznanje zgodovinskih — političnih pravic in avtonomije kraljevin in dežel, — čuvanje verstva in npravnosti, in vspešno delovanje za gospodarsko in socijalno zboljšanje vseh slojev prebivalstva.

Socijalno-demokratska zveza je razglasila Thunovo vlado za svojo sovražnico.

Grof Thun je imel posvetovanja z zaupniki vseh večjih državnozborskih strank. Min. preds. je opetovano izjavil, da vlada noče ničesar proti Nemcem in ničesar proti ustavi učiniti. Jezikovno vprašanje hoče rešiti potom zakona, a treba je vladi dovoliti nekoliko odmora. Veleposestvo naj posreduje. Opozicijo hoče pridobiti za udeležbo pri polit. delovanju. Tudi večina ji po možnosti prijenja. A na vspeh ne veruje pri terorizmu nemško-nacijonalne stranke.

Dr. Zdenko Schuecker je izjavil v pismu svojim volilcem, da misli, da je sodelovanje v drž. zboru le možno, če se reši jezikovno vprašanje zakonitim potom in se s tem omogoči prehod od obstrukcije k parlamentarni opoziciji. Obstrukcije ne moremo uganjati samo zaradi nje same, njo smemo le uporabljati, kedar se poskuša kaj storiti proti nemstvu ali proti ustavi. Sedanje polit. ptoženje pa zahteva, da postopamo previdno, da delamo politiko proste roke, da smo sicer opozicijska stranka, a da si vedno prizadevamo za združenje vseh Nemcev pod znamenjem narodnostne ideje ter da ne prepustimo, da se ustavoverno veleposestvo loči od nas, temveč da delujemo v to, da tudi katol. ljudska stranka čuti nacijaonalno in stopi z nami v družbo.

Posl. Zaunegger in dr. Kern sta imela volilni shod v Gmundenu. Prvi je dokazal z dejstvi, da jezikovne naredbe niso bile vzrok obstrukciji, temveč le dobro došel povod; vzrok je le, pridobitev izgubljene moči. Ostro je obsojal profesorje, ki ščuvajo narodnost na narodnost.

Bar. Erb v. Rudtorffer, bivši sekcijški načelnik v našem notranjem ministerstvu je 19. marca umrl na Dunaju v 65. letu življenja. Ta visoki državni uradnik, ki je užival le malo časa zaslužen pokojnino, je pripadal k tistim redkim Nemcem, ki je gledal in premišljeval, kakó bi se izvršila primerno narodna enakopravnost in v tem okrepila država. On je s preverjenjem sprejel program tudi nacijaonalne avtonomije in naposled prišel do tega, da jedino prevstrojenje v smislu take avtonomije bi se pravilno izvršila narodna in jezikovna enakopravnost. Da bi bil imel

on tisto moč, katero je imel Taaffe, kateremu je služil, bil bi se drž. zboru tudi predložil načrt nacijaonalne avtonomije. On in še kdo drugi so se v svoj čas nadejali, da se izbire nalašča tako ministerstvo, ki imelo glavno zadačo take izvršbe in bi potem odstopilo.

Mi slutimo celó, da se ni daleč od Erba porodilo dvoje znamenitih brešur, priobčenih prostega poletja, o katerih je govoril »Sl. Sv.« in pri 2. knjizici še obširniše »Edinost«. Ti dve knjizice naravnost dokazati potrebo vvedenja nacijaonalne avtonomije.

Erb je poznal, pisal in govoril razne slovanske jezike, sosebno tudi ruski.

Jedno epizodo smemo po njegovi smrti zabeležiti, ker se dostaje Slovencev. Ko se je bil za Taaffeje vlade pomazal Grünov spomenik v Ljubljani, je bil mestni svet Ljubljanski v opasnosti, da ga razpusté, ker so krivo poročali nemški listi o dogodku. Urednik »Slov. Svetu« je prosil in dobil od prijatelja objektivno poročilo o dogodku v Ljubljani; na to je takoj priobčil primeren dopis v tedanjem »Parlamentarju« in potem zvedel, da je Erb na podstavi tega poročila, kateremu je zaupal, sestavil Taaffeju odgovor na interpelacijo, Taaffe je ta odgovor o zbornici poslancev prečital, in Ljubl. mestni svet je bil rešen.

Značilno je, da nemški listi niso nič posebnega poročali o bar. Erbu ob sedanjí smrti; treba je misliti, da so ga poznali kot dobrega, izredno nadanjenega nemškega Avstrijca, pristaša nazorov, ki ne ugajajo sedanjí nemški opoziciji.

Škoda za državo in za njene negospodovalne narode, da prerano umrl tak redek mislitelj med tihimi državniki.

Dunaj. Slovanski krščanski socijalisti Dunajski so imeli 13. marca v Favoritskem okraju shod, kjer so razpravljali o narodnih razmerah dolnjeavstrijskih in posebe Dunajskih Čehov. Mnogi so bili popreje zvesti pristaši dr. Luegerja, sedaj ga ostro obsojajo. V resoluciji so sklenuli, 1. da se vrhovna cerkvena oblast naprosi, da preskrbi zadostno božjih služeb v češkem jeziku v Dunajskih cerkvah, a vlada naj bi te plačevala iz verskega zaklada. — 2. Da se vlada pozove, naj bi v onih okrajih Dunajskih, kjer se oglasi zakonito zadostno število čeških otrok, osnovala češke ljudske šole. Red. Janča nasovetoval je še dodatek: vlada se pozivlje, naj dolnjeavstrijskim Čehom prevede polno ravnopravnost ne le v šolah, temveč tudi v uradih, da bi oni mogli dobiti svoje pravo i bez pomoči tolmačev, kakor je to zagotovljeno v § 19. tem. zak.

13. marca so se tudi češki narodni delavci Dunajski udeležili proslave spomina na revolucijo. Na grob padšim so položili venec s češkim napisom: »Padlým za svobodu a osvětu. Věnováno od národní sociální strany v Dol. Rakousích.« V imenu Čehov je govoril na grobu g. Král.

6. marca bil je položen zaklad za češki narodni dom v Leopoldovem na Dunaju. Zbralo se je nad 500 oseb. V. Stejskal je imel referat o potrebi narodnega doma v tem okraju, red. Janča je razpravljal o važnosti teh narodnih središč. Nato je bil voljen odsek iz članov-zastopnikov raznih čeških društev Dunajskih.

Češko. V Komotavi pozivljejo lepaki in po cestah razdeljevane brošurice, da se naj vsem češkim stanovnikom odpovedo stanovanja, in da se naj vsi češki delavci, pomočniki in dekle odpravijo iz služeb. 6. marca je kapelan prečital v cerkvi neki pastirski list tudi

v češčini. Velik del poslušalcev je pri tem ostavil cerkev. Dekanu so poslali poslanstvo, da nemško prebivalstvo ne trpi tega, da bi češčina vladala v cerkvi; in listino z nad 100 podpisi, da v slučaju, ako se še pripeti kaj takega, prestopijo k protestantizmu.

Dr. Lippert je v nemškem društvu v Pragi govoril o polit. položaju. Mislil si je, da bo imel padec Gautscheve nevarnejše posledice; saj ga je smatral za zadnji centralistiški poskus. A sedaj misli, da se bo še nadalje poskušalo vladati na temelju naše ustave. Jezikovne naredbe Gautscheve kažejo dobro voljo in imajo mnoge prednosti, a sprejeti jih ne moremo. Treba uravnave jezikovnega vprašanja po zakonu. To ni lahko. Marsikdo si je misli jako preprosto s tem, da se nemščina razglasi v državni jezik. A ta pojem se mora še zakonito opredeliti, okrog natanko določiti. Zunaj drž. jezika je potem še vedno dosti snovi, ki se mora zakonito uravnati. Vsi narodi jako napredujejo. Jeden jezik za vse uradovanje, kdo more dandanes sploh še na kaj takega misliti? Ako bi vladni stroj za toliko časa mogli ustaviti v delu, da se naposled dobi vlada, ki bi provedla to, značilno bi to, da se cele generacije odpovedo sodelovanju pri ustavnem žitju. Na kateri podstavi pa se naj sozidajo dopolnilna določila? Tu je vprašanje o principu, ne o posamičnostih. — Dobra stran novih naredb je, da priznavajo poleg mešanega dve čisti jezikovni ozemlji. Naravni princip je, da se določi po jezikovnem okraju uradni jezik. A sedaj nastane vprašanje, kako naj se govori z drugače govorečimi osebami v jezikovnem okraju. Tu ste dve poti, ali se prepusti skrb za to državi, ali jo pa vzamejo sami nase. V Švici se to prepusti stranki, pri nas naredbe to nalagajo državi, in to je jako težko. Nemški narod zahteva ono, in o tem si je, kar se dostaja njegovih jezikovnih okrajev, povsem na jasnem. Logično bi to morali dopustiti tudi drugim, to je, da se v čisto čeških okrajih nemški jezik kot državni jezik odmakne v toliko, da ostane primerno polje češčini kot izključnemu uradnemu jeziku. Težkoče so pri omejitvah teh okrajev, Čehi so za drugi princip, zato, da ne preobvlada drž. jezik preveč. Kateri teh principov naj bi si izvolili, ne pa v posamičnostih, je težava za jezikovne naredbe na Češkem. — Nemci nimajo povoda, da opusté opozicijo, a pri vseh korakih naj jih ne vodijo osebni obziri, temveč le pogledi na bodočnost in interese nemškega naroda.

»Energično obrambo čeških manjšin« dokazuje nekonfiskovan tiskan poziv, ki roma po Teplicah in tepleškim okraju. Priložen mu je kot proskripcijska pola imenik 139 čeških delavcev in najemnikov ter njih službodajalcev z zaznamko: »nadaljevanje sledi«. V tem pozivu se naznanja »spoštovanim soobčanom nemškega mesta Teplice«, da ne smejo trpeti, da bi pri njih pognala češčina korenine, da bi se mili glasi materinščine družili s tem »brutalnim diomom«, zato jim pošiljajo zaznamenik roditeljev, ki svojo deco pošiljajo v češko šolo, a obečajo poslati v kratkem zaznamenik vseh nenemških družin v mestu; da se vedo ravnati po geslu: svoji k svojim ter ogibati onih predrznežev, ki sesajo kri iz njih života, da bi jih uničili. Pomislijo naj, kako so Čehi njih krajane napadali in oškodovali v Kuhli, Kralj. Dvoru, Hebu in v Pragi. Pokažejo naj vsakemu Nenemcu bez razlike in bez obzira vrata, prenehajo naj od vsakega kupovati, in to tudi od vsakega, kdor bi soglašal z onimi ali jih podpiral.

Vojn. kapelan Elis je prečital vojakom pastirski list ne le v nemščini, temveč tudi v češčini. Radi tega velika ogorčenost in ščuvanje, — in facit: voj. kapelan bil je h krati iz službenih ozirov premeščen v Kraljičin Gradec.

V Mladi Boleslavi je poslan. dr. Škarda govoril o polit. položaju. Badenijske jezikovne naredbe je označil kot »obistinitve velikega dela enakopravnosti češkega jezika«, nove pa kot nezadostne. Razpravljal je o delovanju češkega dež. zbora, povdarjal pomirljivost Čehov in obsojal protiaustrijske radikalce. Thunovo ministerstvo je zaznamoval kot »ministerstvo razumnosti«. Grof Thun je kot minister za stranko homo novus. Shod je izrekel Škardi polno zaupanje ter češko delegacijo pozival, da zahteva uravnavo jezikovnega vprašanja potom zakona.

Društvo čeških pravnikov »Vsehrd« je poslalo naučnemu ministerstvu dve peticiji; namreč da se odpravi obligatorni nemški izpit (sodnijski in državno-znanski), ter da se sozida novo poslopje za češko juridichno fakulto.

Moravsko. V Brnu je govoril posl. baron Elvert o novih jezikovnih naredbah na shodu novoustavljene »nemškega društva za 2. okraj«. One ga ne zadovoljujejo, ker ne priznavajo nemščine kot izključni notranji uradni jezik. Tudi točka o kvalifikaciji uradnikov mu ne ugaja, ker se »istinitve potrebe« lahko tolmačijo različno, in se s tem zavračajo Nemci. Vladi morajo združene nemško-svobodoljubne stranke delati najhujšo opozicijo.

Dr. Lecher je v Brnu na shodu zatrjeval, da je samo jedenkrat in samo z jednim ministrom govoril, in to z bar. Glanzom, a samo, ker ga je ta prvi pozdravil in poprašal, kako se počuti. Sicer pa se ni dal nobenemu ministru predstaviti, ker nobeden ni vreden, da bi ga on poprosil česa. Časi so minuli, ko so poslanci Brnskega mesta in nemškega naroda beračili pri ministrih. Ako hočemo kaj, se ne strašimo, da stopimo pred vso Avstrijo in tam zahtevamo svoje opravičene terjatve, in to na način, kakor nam je zrastel kljun. Ne strašimo se tega tudi, ako se te (psovke) zabeležijo v stenografični zapisnik.

V Brnu je bil 13. marca shod narodne in shod ljudske stranke. V »Narodnem klubu« je govoril posl. dr. Žaček o mirovni akciji na Moravskem in o razmerju do nove vlade, katero smatra za boljše, nego je bila Gautscheva, ki je šela same nemške birokrate. — Ljudska stranka je imela shod v »Besednem domu«, in ta shod je hotelo kakih 200 socijalistov razpršiti. Dr. Slama je govoril o pomirjevanju na Moravskem, ki je le limanica, češ, da so posedujoči Nemci pripravljeni k dovoljenju vseh možnih čeških terjatev, v tem ko so tlačeni na Češkem. A z zgledi iz Silezije dokazuje, koliko je istine na tej miroljubnosti in pravičnosti. Nadalje je razpravljalo o odnošajih do nove vlade. Dr. Čapek je rekel, da se mora min. Thunu odrekati pogodba z Ogersko, dokler ni temelja za državno-pravno pogodbo z deželami češke korone. Shod je izjavil, da nima zaupanja do Thunove vlade.

Ogersko. Segedinsko ravnateljstvo drž. železnice javlja, da si 1000 železniških uradnikov pomadjarji svoja imena. — Vspeh terorizma!

Dalmacija. Osnovale se je društvo s kapitalom 2 milj. gld., da sozida v raznih krajih dežele ugodne hotele za zdravišča.

Galicija. V Vielički so se dogajali izgredi proti Židom.

Hrvatsko. V Slavoniji je velika lakota. V Dolj. Bebrini je umrl M. Zeović gladu, ker si nikjer ni mogel izprostiti hrane, kajti ljudje sami nimajo ničesar. Vlada ne stvari ničesar, da bi pomogla prebivalstvu.

Adreso doposljejo Zagrebčani biskupu Strossmayerju v znak spoštovanja.

Narodnemu zastopniku Grgi Tušanu je 22. t. m. čestitalo korporativno 67 pravašev Posavcev; razun tega razne zadruge. Šišaški meščani so mu priredili bakljado in serenado.

Tirolsko. V Inomostu je govoril Wolf pri shodu nemško-narodne stranke o polit. položaju. Thunu je prokoval še hujšo opozicijo nego je bila doslej. — Dijaki so mu izročili lovorov venec. — Sprejeli ste se dve resoluciji. Prva zahteva, da nemški poslanci zaradi »prisiljenih sredstev proti nemškemu dijaštvu« staviijo ministersko zatožbo, — druga je proti Gautschevim jezikovnim naredbam ter zahteva uravnavo jezikovnih razmer po zakonu ter bezpogojno obstrukcijo, dokler se ne doseže to; priznanje nemščine za državni jezik in zatožbo členov Gautschevega kabineta.

Bosna. Bosensko-hercegovska železnica je izdala naredbo, da se morajo vsi uradniki bez izjeme tekom jednega leta priučiti hrvaščini. In sicer ne samo tujci, temveč tudi oni, ki govoré kak drug slovanski jezik.

„Српски Вестник“ Mostarski mora na cenzuro v Sarajevo. Kako mu je ta naklonjena, in kaj se v okupovanih deželah razume pod svobodo tiska, kaže to, da je bila v njem zasežena povestica, ki ima tendencijo, da se zabranijo tudi običaji v deželi; drugič pa so konfiskovali pri vabilu k svetosavski besedi stavek: prostovoljni darovi se sprejemajo z zahvalnostjo!

Črna Gora. V Nikšiću se je s pomočjo vlade in kneza ustanovila nova tiskarna.

Na Pariško izložbo je pozvana tudi Črna Gora. Cetinjski odbor je izdal poziv, v katerem spominja, da izložba more koristiti domačim proizvodom in trgovini, in pozivlje k obili udeležbi.

Srbija. Srbska banka je imela 1897 vplačanega akcijskega kapitala 1,530.000 gld., rezervnega zaklada 110.000 gld., čistega dobitka iz leta 1897: 104.000 gld.

Rusija. Novi ruski naučni minister Bogolepov je v svojem nagovoru pri predstavljanju uradnikov povdarjal, da se mora pri vseh upravah upoštevati duh časa. Naloga modernega državnika ni, da obdrži staro, temveč da to prenovi. Treba je torej tudi na šolskem polju v Rusiji mnogih reform v modernem smislu. Uresničiti hoče ta svoj program bez prehitavanja. Učitelstvu pa hoče priboriti večo samostalnost ter tako pospeševati svobodo znanosti.

Carjev ukaz od 10. marca vелеva izplačevanje 90 milij. rubljev za zgradbo vojnih ladij kot izrednih troškov bez posojila.

V Hongkong ste došli ruski vojni ladiji »Sissoj Veliki« in »Navarin«. 13. marca je odplula iz Odese ladija »Cherson« z 2000 vojniki v vzhodno Azijo. Ker ruska prostovoljna mornarica ne more zmagati vseh transportov, se je Rusija pogodila s francoskimi parobrodi, da pospeši svoje vojaške Transporte.

Na izrečen ukaz cesarja Nikolaja se je določil za prvo noviteto za bodočo sezono na dvorni operi — Smetanov »Dalibor«.

Ruske železnice so 1897 prirastle za 2600 vrst. Osební promet je narastel za 25% v primeri s prejšnjim letom. Iz Sibiriije se je v Rusijo z zapadno-sibirsko železnico izvozilo na dan poprek 240 vagonov žita; po čebalinski železnici po 30 in po uralski do 120. Ta ogromni promet je možen, ker so tarife zelo nizke. Za 1898 je proračunjeno za železniške gradbe 40 milj. rub., tudi se to leto zgradi 400 novih parovozov (lokomotiv), 500 osebnih in 10.000 tovarnih vagonov. Za popravo železniških prog je odločenih 2½ milj. rub.; za privatne 1,700.000 rub. Država tega ni dolžna prispevati, sklenula pa je to zaradi večje varnosti. Za nagrade, zlasti za niže uradnike in služabnike pri drž. železnicah, je dovoljenih 1.700.000 rub.

1897 je imela država od svojih železnic 247 milj. rub. dohodkov, a za to leto se računi na 275 mil. rub.

Turčija. Makedonski revolucijski odbor objavlja razglas, v katerem pozivlje vse Balkance bez ozira na vero in narodnost, da pomagajo bratom v Makedoniji. V njem se ostro napada Bolgarija, ki se premalo zmeni za Makedonce.

Armenski komitet je poslanikom izročil pritožbe o nadaljevanju turških proganjanj.

Nemčija. Na Poznanjskem so bile dame, učeče čitati in pisati v materinščini poljske otroke, kateri se germanizujejo po šolah, kjer za poljščino ni niti najmanjšega mesta, obsojene na globo 100—200 marek! Krasna svoboda in kultura!

V pruskem dež. zboru je pri drugem posvetovanju o naselbinskem zakonu izjavil posl. Motty, da Poljaki se ne udeležijo posvetovanj, pač pa glasovanja. — Posl. Gerlich je napadal posl. Czarlinskega, ker je ta uporabil privatno pismo ter očital Poljakom nedostojnost in izdajstvo. Poslanec Motty je zahteval javen preklic žaljenja poljskega naroda. Czarlinski je izjavil, da je uporabil list le, ker je bil priobčen uže popreje. — Gerlich pravi, da ne prekliče ničesar.

Bolgarska. Bolgarski listi se radujejo radi avdi-jencije kneza Ferdinanda pri cesarju Franu Josipu in si obetajo od prijateljstva Avstrije ugodnosti za deželo.

Romunsko. V Sofiji je bilo 14. marca povodom 17 letnice smrti carja Aleksandra II. osvoboditelja de-žele zadušno bogosluženje.

Književnost.

„Rusko-slovenski slovar“ in „Kratka slovnica ruskega jezika“ sta, kakor nam poroča g. prof. M. Hostnik, natisnena in pripravljena davno k prodaji. Da se ta ne more začeti, motijo nekatere okoliščine, katerih nista kriva ni tiskarna ni avtor. Nadejamo pa se, da se v kratkem času rešijo nekatera vprašanja glede prodaje knjige, po katerej poseže gotovo vsak zaveden Slovenec in Slovenka z veseljem.

Slovanska knjižnica (Gabrščekova v Gorici). Snopič 69—70. »V Petrograd«. Potopisne črtice. Sestavil Ljudevit Stiasny. Str. 128. Cena 36 kr. Slédil bode še 1 snopič z nadaljevanjem in koncem teh črtic. Pisatelj pravi: »Tudi Slovenci poznamo Ruse in Rusijo premalo. To me je napotilo, da sem natančneje opisal svoje potovanje v Petrograd, in sicer po svojem opazovanju ter po najboljših virih, katere mi je bilo možno dobiti.« Nekoliko virov tudi navaja. O spisu samem bode morebiti še druga prilika govoriti. Vsekakor pa je treba želeti, da bi Slovenci čitali te črtice, ki podajo mnogo jim neznanega.

Društvo sv. Jeronima šteje 11.745 članov. — Kmetom obrtnikom in dijakom daje svoje knjige za jedno kerono; takih členov

se je lani oglasilo 3825 (731 manj nego v prošlem letu). Letos dobé členi: 1. Življenje Kristovo, 2. povest »Okovi«, 3. koledar »Danica« in 4. »Magnetizem in elektrika«. Za knjige se je potrošilo 14.543 gl. Društvu je daroval pokrovitelj biskup Strossmayer 100 gl., Prva hrvatska štelionica« povodom svojega jubileja 2000 gld., deželna vlada letno podpora 700 gl. — Dobila je več legatov. Imovina znaša 165.496 gl.

Zbornik za narodni život in običaje južnih Slovanov, uredil dr. Ante Radič, izšel je II. zv. (prednaročba 2 gl., književna cena 2 gl. 50 kr.) Prednaročbe za III. zvez. sprejema akademija v Zagrebu.

Publ. iacije jugoslovanske akademije za 1897: »Rad«. Knj. 132, razr. filol. hist. — in filos. jur — »Rad« knj. 133 razr. matem. — prirod. — Rječnik hrvatskoga ali srbskoga jezika zv. 17. — Brusina: Gragja za neogensku malakolušku faunu. — Zbornik za narodni život in običaje južnih Slovanov. II. knjiga: Monumenta spect. hist. Slav. merid. vol. 29. (Mon. Ragusina V.). — Natko Nodilo: Historija srednjega veka zv. I. — Starejše publikacije dajajo se za znižano ceno izjemoma le dijakom. Za 1898 znaša predplača 10 gl.

Za tamburaše. — Album za brač I. Zbirka hrvatskih pesnj. Cena 1 gl. Zbirka obsega 40 hrv. pesnj. Dobiva se pri Mil. Farkašu v Zagrebu, Gunduličeva ulica.

V Beogradu izide nov list, pod uredništvom dr. Milivoja Jovanovića in dr. Okanovića, »Arhiv« za filozofiju, pedagogiju in družb. nauke. V zvezkih vsak tretji mesec. Cena za leto 8 din.

Děje vysokých škol pražských od secessi cizých národů po dobu bitvy bělohorské (1409—1622) spisal Z. Winter. Založil češka akademija. Razprava strogo zgodovinska, zlasti primerna našim dnevom, ko se toliko trdi o najstariš »nemški« univerzi v Pragi. Delo razpada v 5 oddelkov, naslovljene z: univerza husitska, univ. in humanizem, zaklad dveh akademij Pražskih, oprava Karlove univerze in konec samostalne Karl. univerze.

Jirana Vazova slavni roman iz bolgarskega življenja pred osvobojenjem: »Pod jařmem« je završen v Ottovi »Laciná knihovna«, ki izhaja v tedenskih snopičih po 10 kr. Ta roman, bolgarski spisal Ivan Vazov hrvatski, prevael F. Gundrum. — Ta roman se je preložil uže na angleški, ruski, poljski, češki, holandski, švedski, francoski in nemški jezik.

V Brnu prične izhajati nov list »Českoslovanské dělnické rozhledy« (posamne štev. po 2 kr.) in »Českoslov. dělnický obzor«.

„Nemesis“. Napomenuti pro sprave mađarske politiki. — Od neznanega avtorja v Turč Sv. Martinu izdana brošurica. Prememba v politiki je potrebna za prospeh dinastije same in za prospeh avstr. države. Slovanski narodi so se tako ojačili, da je bez njih nemožna vlada v Avstriji. Nemški boj za nadvlado ima namen razbitje Avstrije. Zato treba polne ravnopravnosti. — Na Ogerskem vlada najsilnejši vladni pritisk. Grozeči propad mađarske nadvlade hočejo zavrnuti s tem, da koketujejo z Berlinom, hoteči v šahu držati s tem dinastijo. A tako ravnanje je le tej in državi v škodo. Nadvlada in aspiracija ne prostega naroda, temveč posamičnikov. Mađjari so po šolah in po časopisu zaslepljeni, pa ne bi dovolili jednakopravnosti. Nadvlada in moč Mađjarov je zavisna od milosti dvora.

Vznik, razvoj a zrušení roboty. Nástin dějin selského stavu v Čechách. K oslavě 50tiletého výročí osvobození selsk. lidu v zemích koruny České. Napsal a vydal Jan Klecanda, redaktor »Vyšehrad«. V Praze 1898. Str. 64. Cena pošt. 33 kr. Pisatelj, ki je urednik znamenitega českoslovanskega tednika, in ki v posebnih prilogah »Vyšehrada« razpravlja tudi gospodarstvo, posebno kmetijstvo, podaje v tej knjižici zgodovino in odpravljenje »rabote«. Spis priporočamo avstr. Slovanom v obče.

M. Zdierchowski izdal je v Krakovu v zalogi akademije 2. del spisu »Byron in njegov vek«. (686 str.) Prvi del pod naslovom: Karol Hynek Macha in bajronizem češki je izšel 1893. V drugem delu razpravlja o vplivu Byrona na Ruse (Puškin, Lermontov, Gribojedov) in na Poljake (Malczewski, Slovacki, Mickiewicz, Krasinski, Odynieć, Chodzko, Horsak).

Pod redakcijo J. A. Vengerova v Petrogradu je bil dovršen I. del ogromnega dela o ruski poeziji. Obsega životopis in ocene pisateljev v 18. veku (opisanih je 116 pesnikov), kateri mnogi imajo le še historiško veljavo.

Knez Galičin je v Petrogradu izdal knjigo o svojem potovanju po Balkanu, da upozna srbski narod. Delo je učeno in temeljito. O Bosni in Hercegovini pravi, da so glavne osnove Kallayeve politike: po možnosti izolacija tega dela srbskega naroda od ostalih rojakov; pravoslavje kot vera, ki duhovno veže ogromno večino Slovanov, se mora v očeh svojih vernikov ponašati; Evropo treba veriti o velikanskem napredku teh dežel pod avstrijsko upravo.

Ширкевичъ. Церковно-славянскій словарь. 1897. Цѣна 15 коп.

Predlog za paravanjanje julijanskega in gregorijanskega kalendara in smetne tome. Izradilo J. Uzun-Murković, pučovník u penziji. Beograd. Штамп. код „Просете“ С. Хоровица. 1898. Pisatelj je stvar pretuhtaval ter nasvetuje, naj bi pravoslavni sprejeli gregorijanski koledar, in predlaga, kakó naj bi se izvršila ta izprememba v šestju dnevov. — Tudi med Bolgari smo zapazili uže pred leti taka premišljevanja, in celó v Rusiji je ljudij, ki bi radi reformovali v tem pogledu, ne da bi se bili vglobili in stvar. Mi jako važnega, v stvari zapletenega vprašanja ne bomo tu razpravljali, opozarjamo pa čitatelje »Sl. Sveta« na njegove prve letnike. Tu je bila podana zares stvarna, zgodovinsko-kritična razprava o prazniku Velike noči in o koledarju, ki je v tesni zvezi s tem praznikom. Ta razprava je bila potem primerno prirejena in izdana tudi na ruskem jeziku in morebiti še v kakem drugem, o čemur pa ne vemo do danes. V tej razpravi je dokazano, da vprašanje o koledarju ni bilo še zrelo, ko se je zamenil julijanski koledar z gregorijanskim. Imeli so premalo odločilnega materijala o solncu in tega materijala prav za prav nedostaje mnogo še do današnjega dne. Vstvarilo se je torej z gregorijanskim koledarjem nekaj nepopolnega, kar potrebuje samo posebne važne korekture. Podstava greg. koledarja je preumetna, preveč zložena ali spletena in ne podaje dovolj ugodnih rezultatov v primeri z velikim, pri tem upotrebljenim učenim aparatom. Julijanski koledar je zasnovan preprosteje in na naravniši podstavi, in laže se napravi primerna in potem na veke trajna reforma, ako se prične v novo reformovati pri jul. koledarju, nego pa pri greg. kol. Da si poslednji kaže gledé na čas pravilnejše stanje, moral se bo prej ali pozlej popraviti sam greg. koledar, in popravki, kakor rečeno, se izvrše pravilnejše pri zasnovi jul., nego greg. koledarja. Stvar je taka in torej nezrela; če pravoslavni Slovani uvažujejo ta dokazana dejstva, ne bodo se vneli za zameno jul. koledarja z greg.; čakali bodo, da stvar dozori, pa da se zjedini civilizacija za reformo obeh koledarjev, za reformo, ki poda človestvu nekaj zanesljivega, stalnega in v bistvu rešenega.

Архангельскій А. Къ исторіи нѣмецкаго и чesкаго „Луцидаріусовъ. Казань 1897.

Юркевичъ. Литовскій словарь, вып. 1—II. С.-Пб. 1897. Ц. 2 р. 50 к.

Пыпинъ Л. Исторія русской литературы, въ 4—хъ т., т. I. Древняя письменность. С.-Пб. 1897. Ц. 3 р.

Бодуэнъ-де Куртене И. А. Камубскій языкъ, каш. народъ и каш. вопросъ. С.-Пб. 1897.

V Lipsiji je izšla knjiga: Aus dem Leben Theodor von Bernhardi's. 7. Theil: Der Krieg 1866 gegen Österreich und seine unmittelbare Folgen. — Obsega dnevnik B. 1866—1867. Odpotoval je kot pruski vojaški pooblaščenec v Italijo. Tam so bili tudi nekateri ogerski agenti. Zapiski, ki nam razkrivajo politično delovanje in vzroke vojne, so zelo zanimivi in poučni.

Vabilo na naročbo.

S to štev. je završeno prvo letošnje četvrtletje. Prosimo vljudno, da tisti, ki so plačali le doslej, obnove svojo naročnino. Mnogo je še starih dolžnikov; tudi te v novo opominjamo, da bi izpolnili svojo dolžnost.

Velika kriza je napočila za avstrijske Slovane, če zabredejo sedaj, utegne postati usodna njih bodočnost. Staro in mlado ima dolžnost, pridobiti si pravo zavest o današnjih zadačah. To zavest oboroževati s primernimi snovmi in dokazi, trudi se in se bode nadalje trudil »Slov. Svet«. Zato priporočamo našim somišljenikom in prijateljem, da »Slov. Svet« razprostranjajo med rojaki.

„Slovanski Svet“ stoji:

za vse leto	5 gld. — kr.
„ pol leta	2 „ 50 „
„ četvrt leta	1 „ 25 „

Za učitelje, učiteljice in dijake:

za vse leto	4 gld. — kr.
-----------------------	--------------

za pol leta 2 gld. — kr.
 „ četvrt leta 1 „ — „

Posamične številke so po 20 kr. s poštino vred.

Za dežele zunaj Avstro-Ogerske stoji »Slov. Svet« za vse leto 6 gld. 50 kr. avstr. velj.

Sprejemajo so tudi inserati, ki se plačujejo po dogovoru.

Naročnina se pošilja upravnistvu ali urednistvu na Dunaj (Wien, IX. Eisengasse 13.)

Uredništvo in upravnistvo „Slovanskega Sveta“.

Na znanje. 31. marca bo v Ronacherjevi dvorani 2. koncert Slovanskega pevskega društva pod vodstvom g. Hubada. Na programu je Fibichova »pomladna romanca« (katero je pevala Slovenska glasbena Matica pri dobrodelnem koncertu na Dunaju) in ouvertura k operi »Porin«; ruski mešani zbor od Cuisa; hrvatske nar. pesni od Mokranjaca itd.

Upravnistvo „Slov. Sveta“ ima na prodaj: 1. „Slovanski Svet“, po nekoliko iztisov vseh

letnikov, ki se oddajajo po 2 gld. 50 kr. s poštino vred; za l. 1896 stoji 1 gld. 25 kr., za l. 1897 pa 2 gld. V prvih letnikih je več člankov o slovanskem kulturnem programu tudi bolj teoretičnega značaja, in so torej primerni zlasti mlajši inteligenciji tudi danes. V istih letnikih so obširniši kritični spisi o cerkvi, o koledarju, rimski liturgiji. Vprašanje o koledarju postaje aktualno med pravoslavni Slovani, ker bi radi dosegli nekako soglasje z gregorijanskim koledarjem. — 2. „Naši knjižni grehi“. Spisal M. M. Hostnik, profesor v Rusiji. Str. 32. Knjižica stoji 12 kr. Te čedno tiskane kritične razprave smo nalašč priredili več odtisov, da bi zlasti učeča se mladina premišljevala mnogotere nedostatke današnje pisave v slovenščini. — 3. „Rusko pravopisanje“ za učeče se. Spisal Eljsin, poslovenil dr. Jenko. Str. 32. Z zgledi podpira ruski učenjak teorijo o ruskem pravopisanju. Seznanjamo se o izgovarjanju in povdarjanju ruskih besed. — 4. МАРИНЪ КЕРІАНЪ. Переводъ съ словенскаго М. Хостника. Изданіе журнала »Slovanski Svet«. Cena 1½ kr. Slovenski srednješolci imajo v svojih čitankah izvirnik Levstikovega, vslovanski literaturi uže obče znanega „Krpna“. Da bi primerjali oni in drugi naobraženci ter da bi se učili iz njega, kakó se piše v ruskem duhu, zato smo bili tudi temu prevodu oskrbeli več odtisov, a razmerno le malo se ga je razširilo po Slovenskem. Malone več so ga pokupili drugi Slovani, seosebno južni, nego pa slovenski naobraženci. — Da bi slovenska učeča se mladina še laže poskrbela si knjižice pod 2., 3. in 4., smo se odločili, oddajati vse tri za skupno ceno 35 kr., ako se skupno naroči vsaj po 10 odtisov vsake knjižice, torej za 3 gld. 50 kr. Srednješolci se morejo takó lahko okoristiti s temi spisi. — 5. „Das Parteiwesen der Slaven in Böhmen“. 100 vel. strani, po znižani ceni 55 kr. To brošuro smo Slovanom večkrat pripo-

ročali, ker označuje različne slovanske programe, državno pravo Čehov, Hrvatov, Malorusov, Madjarov in tudi njih stranke. Spis je političski največje važnosti, a tudi za to obsežno razpravo znamenitega državnika so se na Slovenskem le malo zmenili. Sedaj poprašujejo po njej na Češkem, a je ne dobé več. Mi finamo še jako malo odtisov in bi želeli, da bi prišli seosebno med Slovence in Hrvate, ker na Češkem se jih je itak zaneslo več sto odtisov.

Prospekt. Nove slov. oglednice so ravno sedaj izšle v Celovcu. Čisti dobiček je namenjen družbi sv. Cirila in Met. Risane in tiskane so jako lepo in predstavljajo v vkusno sestavljeni skupine, katero prepleta lipovo vejevje, slovensko narodno šolo v Velikovcu, vojvodski prestol na Gosposvetskem polju in spomenik celovškega zmaja s slovenskim junakom Blagoco; torej pomenljive spomenike iz raznih dob, ki kažejo na slovensko pravljico davno minulih časov, na boljšo narodno preteklost in na upapolno sedanjost in bodočnost. Dopisnice nosijo tudi znana Gregorčičeva verza: »Orodje v desni, v levi meč, svoj dom gradimo se boreč!« Tiskane so v peterih barvah, namreč: rudeče, modro, svetlo-zeleno, temno-zeleno in bronastorjavno. 1 komad stoji 5 novcev. Želeti je, da bi se te dopisnice kolikor mogoče razširile, ne samo radi porabe čistega dobička, ampak služile naj tudi kot agitacijsko sredstvo. Sličnih nemško-narodnih dopisnic kar mrgoli. — Torej rodoljubkinje in rodoljubi. čitalnice, pevska i. dr. društva sezite po njih! Prosimo tudi, da bi dopisnice prevzel v vsakem večem kraju kdo v razprodajo. — V ta pamen naj se blagovoli pisмено obrniti na g. M. Županca v Celovcu, Paulitschgasse 7. Trgovci, trafikanti i. t. d. naj tudi nazonanijo, koliko hočejo imeti popusta. Dopisnice se dobijo le proti predplačilu, ali pa po poštne povzetju. Tem dopisnicam bode sledile v kratkem času še druge z drugimi predmeti.

Kratku uputu: Kako valja tamburati? (hrv. njem. izdanje) svih 6 dosadanjih i svih 8 pregradjenih (poboljšanih) vrsti tambura, (za koje sve 8 samo jedan način postoji), praktično provedeno na 21 primjer, označenih položajem i prstometom. 6 svezaka sa prilogom: Pet izabranih kvarteta sa pratnjom po volji (8 dionica) u karton omotu, šalje uz cieniu od 3 for. (poštom 20 novč. više) A. Gutschy, Sisak.

Cienici tambura i popis partitura (60 concertnih komada i 50 plesova i koračnica [u dionicama, 8 dionica 50 novč.] sbirke za brač [bisernicu] solo i sa pratnjom glasovira za oba sustava) na zahtjev badava.

Partiture za pregr. tambur. kvartett podvrgnute su skroz pravilima 4-vero glasnog stavka. Tekom 1-ve godine ustrojeno 12 kvarteta (à = 40—50—60 fl.) i 3 velika zbora. Prvih 25 sborova dobiva badava sve partiture. Za svaki novo ustrojenu tamb. sbor ili kvartett poklanjaj družbi sv. braće Cirila i Metoda u Istri 5 for.

Alfons Gutschy, Sisak.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gld. 5; pol leta gld. 2.50 četvrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijaké za vse leto 4; za pol leta 2 in za četvrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravnistvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.

Izdatelj, lastnik in odgovorni urednik: **Fran Podgornik.** Tiskli Bratři Chrastinové ve Val. Meziříčí.